

**Kugbɔnkpiεku kùà Pɔl kɛle' ki de'
Korɛnt
yaab nnɔ
Nà wɔngh kugbɔnku kuu te
ma bo**

Pɔl ya sɛn ya jom nle bo nɛ u caan' Kristo ya taanl là te Korɛnt ni nnɔ. Korɛnt yé Grɛkmbɛ ya ducenciɛn ya uba nɛ. Udu nnɔ ya ñɛrsienbùon bo nɛ cèrɛ' u là ñmɔbe lifaal ki gbien'. Binib bà yɛbe là fuobe fɛnfɛnm nɛ udu nnɔ ni, ki pɛ ibule bo.

Pɔl cii' bi ye Kristo yaab ni biba mɔ fuobe fɛnfɛnm nɛ (1:11; 7:11). Udu nnɔ ya nib ya tetem bo nin bi là lienh Kristo yaab bo tigber tà nnɔ, nɛ cèrɛ' bi kɛle' kugbɔnku ki niire' Pɔl bi li te ma bo. Nɛ Pɔl kɛle' kugbɔnku kuu ki jiin' bɛ bi'niire nnɔ.

Kí cin iyul 1 kí tí baa iyul 4, Pɔl ye binib bà kɛ tɔkeh Kristo ya gbɛmɔnmɔnt nnɔ, kɛ sɔnh lituonbaabl nɛ. Nɛn bo nɛ nà kpɛ bɛ ní li findeh nin tɔb.

Kí cin iyul 5 kí tí baa iyul 11:16, Pɔl ye Kristo yaab ña ji yé yonbe. U ye unil yé Kristo yɔ ki biɛ ki teh fɛnfɛnm la, bɛ ní pien wɔ (iyul 5–6). U wuɔn' bɛ bi li te ma bo upiikuɔn ya sɛn ni (iyul 7) nin bi li fuobe ma bo nin bà ña yé Kristo yaab (iyul 8–10). U sureh bɛ bɛ ní li nuunh tɔb ya mɔnm, kí li boh tɔb nɛ, kí li yíe tɔb, kí la ñmɔbe pàpàare (iyul 13).

Iyul 15 ni, Pɔl ye Uwien mɛkre' Kristo ma nnɔ, u li mɛkre bitɛnkpiib mɔ. Pɔl sureh Korɛnt yaab bɛ ní taan mipum kí tí tore Kristo yaab bà yé bijiinb Yerusalem bó. U tí fɔrɛ' nin ifuonde nɛ (16).

Ifuonde

¹ Uwien ya yíem bo nɛ u yin' min Pɔl, n li yé *Yesu Kristo ya tond. Min nin ti'ninjɛ Sɔstenn nɛ kieh kugbɔnku kuu ² tí de Uwien ya taanl yaab bà te Korɛnt ya du ni nnɔ. U gènde' bɛ kí ñɛ *Yesu Kristo bo nɛ ki tien' u'yaab. U gènde' bɛ bɛ n li ηmɔbe mitetem mà dèkre' u'bo nin binib bà kɛ muɔh ki yih Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel ni'kɛ saan nnɔ nɛ. U yé tinbi nin bɛn kɛ ya Yonbdaan nɛ. ³ Ti'Baa Uwien nin Yonbdaan *Yesu Kristo n juoke nɛ, kí de nɛ uyɛnduɔn.

Pɔlfaareh Uwien u tien' Korɛnt yaab mimɔnm mà nnɔ bo

⁴ N tuu ki faareh n'Wien ni'bo kí ñɛ u tien' nɛ mimɔnm ni yé *Yesu Kristo yaab ma nnɔ bo nɛ. ⁵ Kime ni yé u'yaab ma nnɔ nɛ Uwien tien' nɛ mimɔnm ki gbien' isɛn kɛ ni, milenm nin mibɛnm kɛ ni, ⁶ kí ñɛ bi tɔke' nɛ tigber tà Kristo bo, ni teke' tù, ki cère' tù kpɛ' iñaan ni'ni nnɔ bo. ⁷ Nɛn bo, ninbi bà gu nin inunmón lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu Kristo li ñɛn u'ba upaan bo nnɔ Uwien ya paabu buba mɔnɔn ηa ji pɔre' nɛ. ⁸ Wɔn nɛ li cère ní li faa kí tí fɔre ηɔ lidaali là ti'Yonbdaan *Yesu [Kristo] li baa ní nnɔ bi la lɛ bi li biin nɛ nà bo. ⁹ Uwien yé umɛmɔndaan nɛ. Wɔn nɛ yin' nɛ ní taan nin u'Bijɛ ti'Yonbdaan *Yesu Kristo.

Miborm mà te Kristo ya taanl yaab ni

¹⁰ N'yaabɛ, ti'Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nɛ n sureh nɛ ní li lienh ki ciuh tɔb bó, ki la cère borm ní li te ni'ni. Ama ní li kpɛ buñɔbu mɔnmɔnm, kí li ηmɔbe iyɛnmaale iba, kí li kpe usɛn uba. ¹¹ Tɔ,

n'yaabɛ, Kolowe* den yaab tɔke' nni ki ye ifinfinde te ni'ni. ¹² N ye ń len nà si: ni'ni biba lienh ki teh ben pe Pɔl bo nɛ, bitɔb teh ben pe Apolos bo nɛ, bitɔb teh ben pe Pier† bo nɛ, bitɔb mɔ teh ben pe Kristo bo nɛ. ¹³ Kristo bobore' nɛ-ɛɛ? Bi kpɛ' Pɔl nɛ udɔpɔnpɔn bo ni'bo-oo? Pɔl ya yel bo nɛ bi sɔi' nɛ Uwien ya ńunm-ii? ¹⁴ N faareh Uwien, Kripus nin Gayus baba ɲa ńi la, ma sɔi' uba ni'ni Wien ya ńunm. ¹⁵ Nɛn bo, uba ɲa ńi fre kɔ ye bi sɔi' nɛ Uwien ya ńunm n ya yel bo nɛ. ¹⁶ Oo! N sɔi' Sitefanas nin u'den yaab mɔ. Ma teke' ki jin' ki ye n liebe' ki sɔi' uba Uwien ya ńunm ki pukn'. ¹⁷ Kimɛ Kristo ɲa sɔn' nni ń li siih binib Uwien ya ńunm. U sɔn' nni ń li tɔkeh binib u'gbɛmɔnmɔnt nɛ, ki la tuuke unisaal ya yɛnfogbɛr ɲɔ *Yesu ya kuum udɔpɔnpɔn bo la juore fɛnm.

Yesu Kristo nɛ yé Uwien ya tuɔm nin u'yɛnfuom

¹⁸ Imɔn, Kristo ya kuum udɔpɔnpɔn bo yé ti-waargbɛr nɛ bà pe fɛnm ya sen bo, ama tinbi bà Uwien ɲmiɛndeh tɛ nnɔ, tinbi bo ńi yé Uwien ya tuɔm nɛ. ¹⁹ Kimɛ ńi kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye Uwien ye:

«N li gben biyɛnfodɛnb ya yɛnfuom,
kɔ cɛre bibɛnbɛnb ya bɛnm ń juore fɛnm.»

²⁰ Tɔ, uyɛnfodaan ji te la? Yiko ya wɔnwɔknl ji te la? Miniɛm ya nil ji te la uyo wuu nɔ? Uwien wuɔn' ki ye uɲɛndun ya yɛnfuom yé liwaarl nɛ. ²¹ Kimɛ uɲɛndun wuu ya nib nin bi'yɛnfuom kɛ ba fre' ki bɛnde' Uwien u'yɛnfuom ni. Nɛn bo

* **1:11** Kolowe yé upii nɛ. † **1:12** Ni kele' migbiirm miɛ ni ki yé Kefasi nɛ. Bi liebe' ki yih wɔn nɛ Pier. Liike San 1:42.

nɛ Uwien cɛ̀kre' u'yɛnm wɔ́ n̄ cɛ̀re binib bà teke' Kristo ki jin' nnɔ́ n̄ n̄mɛre kí n̄ɛ tiwaargbɛr tà ti kpaandeh tù ki tɔ̀keh binib nnɔ́ bo. ²² *Sufmbɛ nuunh bɛ n̄ lɛ miyɔ̀km ya bont nɛ, nɛ Grɛkmbɛ nuunh miyɛnfuom. ²³ Ama tinbi tɔ̀keh binib bi kpɛ' Kristo udɔ̀pɔ̀npɔ̀n bo ma nnɔ́ ya gbɛr nɛ. Tù yé tigbɛr tà cɔ̀kreh *Sufmbɛ nɛ, ki yé tiwaargbɛr bà n̄a yé *Sufmbɛ bo. ²⁴ Ama Kristo yé Uwien ya tuɔ̀m nin u'yɛnfuom nɛ binib bà Uwien yin' bɛ nnɔ́ bo; *Sufmbɛ nin bà n̄a yé *Sufmbɛ kɛ. ²⁵ Kimɛ binib yih Uwien ya tuonl là liwaartuonl nnɔ́ cɛn' unisaal ya yɛnfotuonl, nɛ u'jiint mɔ́ n̄mɔ̀be mituɔ̀m ki cɛn' unisaal ya tuɔ̀m.

²⁶ N'yaabɛ, tiɛre mɛn Uwien yin' nɛ ki laa' ni yé bidɛnb bà. Unisaal bo ni'ni biyɛnfodɛnb nin inigbengbeng n̄a yɛbe, nɛ ba yé iden yà n̄mɔ̀be mituɔ̀m yaab mɔ́ n̄a yɛbe. ²⁷ Ama binib likeh bà ki teh ba bɛn niba nnɔ́, Uwien gɛ̀ndɛ' bɛn nɛ wɔ́ n̄ jin bi yih bà biyɛnfodɛnb nnɔ́ ifɛ, ki gɛ̀ndɛ' bi yih bà ijiin nnɔ́ wɔ́ n̄ jin bi yih bà bifɛfaab nnɔ́ ifɛ. ²⁸ Binib likeh bà ki teh ba n̄mɔ̀be pukm uɛ̀ndun ni ki yindɛh bɛ, ki yih bɛ fɛnm nnɔ́, Uwien gɛ̀ndɛ' bɛn nɛ, ki tien' binib likeh bà ki teh bi n̄mɔ̀be mipukm nnɔ́ fɛnm. ²⁹ U tien' nnɔ́ n̄ɔ́ uba la li jɛbnh u'ba wɔ̀n Uwien ya nun bó nɛ. ³⁰ Wɔ̀n nɛ taan' ninbi nin *Yesu Kristo, ki cɛ̀re' Kristo yé ti'bo miyɛnfuom. Wɔ̀n Kristo bo nɛ u bù' tɛ bigbɛmɔ̀ndɛnb, ki gɛ̀ndɛ' tɛ tí li yé u'yaab, ki dɛ' tɛ ki wiɛ'. ³¹ Nɛn bo, n̄i te tɛn nà kɛle' *Uwien ya gbɔ̀nku ni nnɔ́ nɛ. N̄i kɛle' ki ye: «Unil ye wɔ́ n̄ wuɔ̀n u'ba la, wɔ́ n̄ wuɔ̀n u'ba Yonbdaan bo.»

2

Pɔl tɔkeh binib bi kpɛ' Kristo udɔpɔnpɔn bo ma nnɔ ya gbɛr

¹ N'yaabɛ, min mɔnɔn lɔ baa' ni'saan ma nnɔ, ma baa' nin iɔɔbon yà ya ciim faa, ka baa' nin binib ya yɛnfuom ní lɔ tɔke nɛ Uwien ya bonbɔlkaar ya gbɛr, ² kimɛ ma lɔ jɛkɛ' ní tɔke nɛ gbɛr tuba ki kɛndɛ' *Yesu Kristo ya gbɛr, wɔn wà bi kpɛ' wɔ udɔpɔnpɔn bo nnɔ ya gbɛr. ³ N lɔ te ni'saan ma nnɔ n lɔ yé ujiin nɛ, ki fɛnge, nɛ n'gbɛnɛnt ɛh pepebu. ⁴ N lɔ te ni'saan ma nnɔ, na yé n lɔ bɛn mɛlɛnm nɛ bii n lɔ taa' miyɛnfuom nɛ ki wɔkn' nɛ bii ki tɔkɛ' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nnɔ. Ama *Mifuoɔaanm nɛ wɔngɛh mi'tuɔm n tɛh nà kɛ nnɔ ni, ⁵ ɛh ni'tɛkɛjim la li pɛ binib ya yɛnfuom bo ama mɛ ní li pɛ Uwien ya tuɔm bo.

Uwien ya yɛnfuom

⁶ Tɔ, ti nín wɔknɛ Kristo yaab bà tien' binicekrkaab mitekɛjim ni nnɔ miyɛnfuom nɛ. Na yé uɛɛndun wuu ya yɛnfuom, ka yé bà ɛmɔbe mituɔm uɛɛndun bo ya yɛnfuom mɔ, kimɛ bi gbɛn' bi'gbɛr. ⁷ Tinbi tɔkeh Uwien ya yɛnfuom ya gbɛr nɛ. Tù yé tigbɛbɔlkaar tà lɔ juore' ki buɔ nɛ. Kí yaan Uwien ní ɛn uɛɛndun wuu nnɔ u lɔ juɔ' ki bonde' miyɛnfuom bugbɛn wɔ ní de tɛ ukpɛkɛ nɛ. ⁸ Bà ɛmɔbe mituɔm uɛɛndun wuu bo ya uba mɔnɔn ɛa bɛndɛ' miyɛnfuom nnɔ. Kimɛ bi bi bɛndɛ' mɛ la, ba bi kpɛ' Yonbdaan ukpɛkɛ ya daan udɔpɔnpɔn bo. ⁹ Ama ní te tɛn nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Ní kele' ki ye:
«Uwien bonde' nà ki ble' bà yíe wɔ nnɔ,
nil ya nunbu ɛa tuun' ni'bo,

u'tubl ɲa cii' ni'bó,
wa li maale' ni'bó mənən.»

¹⁰ U cère Mifuoñaanm kpiire' nɛn nɛ ki wuɔn' tinbi. Kimɛ m̄ likeh ki lenh nibonn kɛ nɛ, haali tigber tà te Uwien ya fɛl bo mənən. ¹¹ Na yé unisaal baba ɲa ní la, ɲmɛ li fre kí bende nà te u'fɛl bo? Nnɔ nɛ *Uwien ya Fuoñaanm baba ɲa ní la, uba ɲa bɛn nà te Uwien ya fɛl bo. ¹² Tinbi wɔn, ta maaleh tɛn uɲɛndun ya nib maaleh ma bo, ama Uwien nɛ de' tɛ *u'Fuoñaanm ɲɔ tí fre kí bende u punh tɛ bupaabu bùa nnɔ. ¹³ Ti lienh nibonn nà bo nɔ, ta taah nisaal ya yɛnfuom ya ɲɔbon ki lienh. Ama ti lienh *Uwien ya Fuoñaanm ye tí len iɲɔbon yà nɛ. Ti teh nnɔ ma nnɔ ti taah iɲɔbon yà ɲɛh ní *Uwien ya Fuoñaanm saan nɛ ki wɔknh binib bà *Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni*. ¹⁴ Unil wà ɲmɔbe inisaalyɛnmaale baba ɲa ní fre kí teke *Uwien ya Fuoñaanm ya gber. Wɔn bo tù yé tiwaargber nɛ, nɛ wa ní fre kí cii tu'tingi, kimɛ *Uwien ya Fuoñaanm nɛ cèreh binib bɛndeh tù. ¹⁵ Ama wà ɲmɔbe *Uwien ya Fuoñaanm wɔn li fre kí bende tibont kɛ ya tingi, nɛ uba ɲa ní fre kí bende udaan ya yɛnmaale. ¹⁶ Nĩ te tɛn nà kele' *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Nĩ kele' ki ye:
«ɲmɛ bɛn Yonbdaan ya yɛnmaale?
ɲmɛ li fre kí gbiere wɔ?»
Ama tinbi wɔn, ti ɲmɔbe Kristo ya yɛnmaale nɛ.

3

Uwien ya tonsɔnl ya tuonl

* **2:13** Migbiirm miɛ ya fɔrm ya ciim te bolm mile bo nɛ: ki wɔknh binib bà Uwien ya Fuoñaanm te bi'ni bii ki tɔkeh binib Mifuoñaanm ya gber.

1 N'yaabɛ, ma fre' ki len'* nin nɛ tɛn n bi li len ma nin bà ɲmɔbe *Mifuoŋaanm nnɔ. Ama n len' nin nɛ tɛn ni yé binib bà pɛ minisaaltetem bo nɛ, ki yé mucɛnfɛndmu Kristo ya sɛn ni. 2 N là de' nɛ mibiim nɛ, ma là de' nɛ jier tà kpiɛke, kimɛ na là li fre kí ji tù. Fɛnfennɔ mɔnɔn na li li biɛ kí fre kí ji tù, 3 kimɛ ni laan li biɛ ki pɛ minisaaltetem bo nɛ. Iponponbe nin ikɔnkɔn yà te ni'ni nnɔ nɛ wɔngɛh ki teh ni biɛ ki ɲmɔbe minisaaltetem nɛ, ki ɲaake ki teh unisaal teh nà baba. 4 Ni'ni biba lienh ki teh bɛn pɛ Pɔl bo nɛ, bitɔb lienh ki teh bɛn pɛ Apolos bo ma nnɔ, na pɛ nisaaltetem bo nínɔ-ɔɔ? 5 Apolos yé bɛ nɛ? Bii min Pɔl yé bɛ nɛ? Ti yé Uwien ya tonsɔnb nɛ. Nɛ kí ɲɛ tinbi bo Uwien cèrɛ' ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. Ti'ni wà kɛ sɔn' Yonbdaan de' wɔ lituonl là nɛ. 6 Min Pɔl caan' busubu nɛ, nɛ Apolos jòke' bù miñunm, ama Uwien nɛ cèrɛh bù kpienh. 7 Nɛn bo, wà caakeh nin wà jòknh miñunm kɛ ɲa yé niba, ama Uwien wà cèrɛh ɲi kpienh nnɔ nɛ yé niba. 8 Wà caakeh nin wà jòknh kɛ te miba nɛ, nɛ wà kɛ li lɛ u'suul u'tiɛma tuonl bo nɛ. 9 Kimɛ ti tɛ ki sɔnh Uwien ya tuonl nɛ†. Ni te tɛn Uwien ya kpàabu nɛ, ki te tɛn Uwien ya duku mɔ.

10 Uwien nɛ de' nni bupaabu ki cèrɛ' n yé udumɛciɛn wà ɲmɔbe miyɛnfuom, ki pu' kuduku ya tɛnpuul, nɛ uba ji ɲuɔndɛh. Ama unil kɛ ɲi liike u'yul bo nin u ɲuɔndɛh ma bo. 11 Kimɛ uba ɲa ji li fre kí pu tɛnputɔl ki kɛnde' là te nnɔ bo; len si: *Yesu Kristo. 12 Uba li fre kí taa miñɔkm bii ilike ya kur bii itɛn yà mɔn ki ɲmɔbe kudaaku kí ɲuɔn

* **3:1** Liike Itùon 18:1-17. † **3:9** Bi li fre lɛbre ti tɛ ki sɔnh Uwien ya tuonl kí ye tinbi nin Uwien tɛ ki sɔnh u'tuonl mɔ.

litɛnpuul nnɔ bo. Utɔ mɔ li fre kɪ taa idɔ bii timuɔr bii ikɛk kɪ caan litɛnpuul nnɔ bo. ¹³ Unil kɛ ya tuonl lɔ li nɛ upaan bo Uwien li bu binib tibuur lidaali lɔ nnɔ nɛ. Kimɛ ni'daali li baa nin umu nɛ. Umu nnɔ nɛ li bikn wɔ kɛ ya tuonl kɪ wuɔn li yɛ lɔ ba. ¹⁴ Wɔ kɛ mu nɔ wɪn' u nɔwɔn' nɔ litɛnpuul nnɔ bo la, u li lɛ u'tuonl ya suul. ¹⁵ Wɔ kɛ umu wɪn' u nɔwɔn' nɔ la, u'tuonl juore' fɛnm nɛ. Wɔn bugbɛn nɪn li nɔmɛre ama u li te tɛn unil wɔ cɔare' umu ni nɛ ki nɔmɛre'.

¹⁶ Na bɛn ki ye ni yɛ Uwien ya duku nɛ, nɛ *u'Fuoŋaanm te ni'ni-ii? ¹⁷ Unil bere' Uwien ya duku la, Uwien li gben udaan ya gber nɛ, kimɛ kù yɛ wɔn Uwien ya tiɛma duku nɛ†, nɛ ninbi nɛ yɛ kuduku bugbɛn.

¹⁸ Uba la lɛreh u'ba. Unil te ni'ni ki yih u'ba uyɛnfodaan tɛn uɛndun wuu ni ya nib maaleh ma bo la, wɔ n kpiɛ kɪ tien u'ba uwaar nɔ kɪ mɔnbe kɪ li yɛ uyɛnfodaan. ¹⁹ Kimɛ uɛndun wuu ya yɛnfuom yɛ liwaarl nɛ Uwien bo.

Nɪ te tɛn nɔ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nɛ. Nɪ kɛle' ki ye:

«U taah biyɛnfodɛnb ya cekn nɛ ki coh bɛ.»

²⁰ Nɪ tɪ liebe' ki kɛle' ki ye:

«Yonbdaan bɛn biyɛnfodɛnb ya yɛnmaale.

U bɛn ki ye ya yɛ bonn.»

²¹ Nɛn bo, uba ji la nɔmɔbe gbɛngt kɪ ye wɔn pɛ wuɔ bo bii wuɔ bo, kimɛ nibonn kɛ yɛ u'yaann nɛ.

²² Min Pɔl bii Apolos bii Pɛrŋ bii uɛndun wuu bii limiel bii mikuum nin tibont tɔ te fɛnfɛnnɔ nɔ,

† **3:17** Bi li fre kɪ lɛbre kù yɛ wɔn Uwien ya tiɛma duku nɛ kɪ ye kù yɛ kuŋaanku mɔ. § **3:22** Liike 1:12.

haali nin tà we ní nnɔ, ninbi si ní'kɛ. ²³ Ama ní'mɔ yé Kristo yaab nɛ, nɛ Kristo mɔ yé Uwien yɔ.

4

Pɔl nin Korɛnt yaab ya gɛr

¹ Nɛn bo, unil kɛ ní li bɛn kɪ ye ti yé Kristo ya tonsɔnb nɛ, ki yé binib bà Uwien taa' u'gbɛbɔlkaar kɛ ya bol ki ŋukn' tɛ tí taa tù kɪ tɔke binib. ² Tɔ, ni bɛn ki ye bi de' unil lituonl la, ní kɛ wɔ ní sɔn lè ní'donbó nɛ. ³ Min wɔn, ninbi nɛ li biin nni bii tibuur ya nib mɔnɔn nɛ li biin nni la, n'baka ŋa kɛ len. Min nin n'yul ŋa biindeh n'ba. ⁴ Imɔn, n'yɛnmaale ŋa jɛndeh nni niba bo, ama na yé nɛn nɛ wɔngɛh ki teh n cuube Uwien ya nun bó. Yonbdaan nɛ yé wà buh nni tibuur. ⁵ Nɛn bo, la ci mɛn kɪ bu buur tu'daali ŋa laan baa. Guure mɛn Yonbdaan ní baa kɪ bu tibuur. Wɔn nɛ li ñɛn tibont tà buɔ licinñunl ni upaan bo, kɪ kpiire iyɛnmaale yà te unil kɛ ya fɛl bo kɪ wuɔn. Nɛn saan nɛ unil kɛ li lɛ u kɛ kɛnɛkɛkɛ kùà Uwien saan.

⁶ N'yaabɛ, n len' nà nɔ, n taa' min nin Apolos ya gɛr nɛ kunɛnnɛnku ní gbierɛ nɛ, ní tɛkn ti ya taal ni ŋɔ ki la teh niba ki tí gɛbreh nà kɛle'. Ni la li ŋmɔbe gbɛngt ki teh ni pɛ uba bo nɛ, ki nɛn utɔ. ⁷ Bɛ wuɔn' ki ye a cɛn' bitɔb-i? A ŋmɔbe ba ŋɔ Uwien ŋa de' ŋɛ nɛ? Uwien nɛ de' ŋɛ nɛ la, bɛ tien' a ji ŋmɔbe tigbɛngt tɛn uba ŋa de' ŋɛ nɛ?

⁸ Ni laa' ni yíe nà kɛ ŋɔ-a! Ni ji yé bifàadɛnb nɛ-a, ki kɛndɛ' bi'berb nɛ tinbi juore' fɛnm-a! Imɔn, n bi yíe ní mɔnbɛ kɪ li yé bibɛrb nɛ, ŋɔ tí'mɔ ní tɛbn nɛ kɪ li yé bibɛrb. ⁹ Kimɛ, min bo, ní naan Uwien tien' tinbi Yesu ya tondɔ, binigbaarkaab nɛ. Ti te tɛn binib bà bi bun' bɛ tibuur ki ye bi kɛ mikuum

nɛ. Im̀ɔn, ti yé tilaar ya bonn nɛ uɲɛndun wuu ni. Uwien ya tondb nin binib kɛ lɛh tɛ nɛ. ¹⁰ Kristo bo, tinbi tɛ tɛn iwaar nɛ, nɛ ninbi yé biyɛnfodɛnb kí nɛ ni yé Kristo yaab ma nnɔ bo-a! Tinbi yé ijiin nɛ, nɛ ninbi yé bifɛfaab. Bi kpiɛkreh ninbi nɛ ki yuɔndeh tinbi. ¹¹ Mik̀ɔnm nin uɲuɲun ɲmɔbe tɛ, haali nin fɛnfɛnnɔ wuɔ. Ta ɲmɔbe wɛngolkaar. Binib ɲih tɛ, ta ɲmɔbe ti kɔ nà. ¹² Ti j̀ɛndeh ki sɔnh it̀ɔn nɛ ki jinɲh ti'ɲɔjɛ bo. Bi sukreh tɛ, nɛ ti teh «Uwien ɲ tien bɛ u'mɔnm.» Bi j̀ɛndeh tɛ, nɛ ti tuonɲ ijɛnd nnɔ. ¹³ Bi lienɲ ki saah tɛ, nɛ ti duɔndeh bi'yɛnm. Bi likeh tɛ tɛn ti yé tinagbokmuɔr nɛ uɲɛndun wuu ni, ki likeh tɛ tɛn ti yé tijɔknt ya bonn nɛ unil kɛ bo haali nin fɛnfɛnnɔ.

¹⁴ Ma kele' tigbɛr bugbɛn ɲ jin nɛ ifɛ, ama n nuunɲ ɲ pekre nɛ ní kpɲɛn usɛn nɛ, kimɛ ni tɛ tɛn n'tiɛma bumu nɛ, nɛ n yíe nɛ. ¹⁵ Kimɛ ni ɲmɔbe biwɔnwɔknɲ itur piik mɔnɔn Kristo ya sɛn ni la, ni'baa tɛ uba nɛ. Min nɛ yé ni'baa, kimɛ min nɛ tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt nɛ ni teke' *Yesu Kristo ki jin'. ¹⁶ Nɛn bo nɛ n gbáanh nɛ, ní tɛkn n'taal ni Kristo ya sɛn ni. ¹⁷ Nɛn bo nɛ n sɔn' Timote ni'saan. U sɔnh Yonbdaan ya tuonl ni'donbɔ nɛ. N yíe wɔ tɛn n'tiɛma buk nɛ. U li tiere nɛ n fuobe ma bo Kristo ya sɛn ni. N wɔknɲ nɛn nɛ ni'kɛ saan Kristo ya táan kɛ ni.

¹⁸ Ni'ni biba là maaleɲ ki teh ma ji li baa ni'saan nɛ. Nɛn nɛ c̀ere' bi gbɛngreh bi'ba. ¹⁹ Ama Yonbdaan tuo' la, n li baa ni'saan na ɲ taande. Binib bà gbɛngreh bi'ba nnɔ n lá baa' la, na yé n li tukn bi'lenm baba bo nɛ, n li tukn kí liike bi'tuɔm mɔ kpɛ ma bo nɛ. ²⁰ Kimɛ Uwien ya bɛl ɲa yé lenm ya gbɛr, li yé mituɔm ya gbɛr nɛ. ²¹ Tɔ, ni cinbe ki

yíe ba? Ni yíe ní baa ni'saan nin iningben ne bii ní baa kí li ñmabe miyíem nin uyenduon ne?

5

Pál kánh nin Korɛnt yaab lisənsəndl bo

¹ Tɔ, bi lienh ni'ke saan ki teh uba te ni'ni ki teh lisənsəndl liba ya bol. Bi lienh ki teh udaan diere' u'baa ya po ne. Haali binib bà ña pɛ Uwien ya sɛn bo mənən ña teh li ya sənsəndl. ² Nin nɛn ke ne ni biɛ ki ñmabe tigbengt-a! Ni bi li te tɛn ni ke mikuum ne, kí ñɛn udaan wà tien' ni ya bonn ni'ni. ³ Min ña te nin ne. Nin ne ke n likeh ki lenh nà ke teh ni'ni. Nɛn bo, n bun' udaan wà tien' ni ya bonn tibuur n bi te nin ne la, n li bu wɔ ma bo ñɔ. ⁴ Ní taan litaanl Yonbdaan *Yesu ya yel bo. Ni taan' la, n'yenmaale li te nin ne, Yonbdaan *Yesu ya tuəm mɔ te nin ne, ⁵ ní taa udaan kí cèbe *Satan* wɔ ní ji ijend u'gben ni ñɔ u'naank ní ñmɛre lidaali là Yonbdaan li bu binib tibuur nnɔ.

⁶ Ni gbengreh ni'ba nà bo nnɔ ña mən. Na bɛn ki ye bi bun' kpənɔyom, ki taa' kpənɔ ya ñɔke waamu ki tien' len la, kpənɔ nnɔ ke nuuleh ne-ɛɛ?

⁷ Nɛn mɛn ibiere yà te ni'ni kí wiɛ tɛn bi wiɛnh ma kpənɔ ya ñɔke wà saa', ki la li ñmabe jɔknt, kí li te tɛn kpənɔyom mà bi bun' mɛ mifɛnfɛnm ka tien' ñɔke mi'ni. Ni mənbe ki te tɛn kpənɔ wà ña ñmabe ñɔke ne. Kimɛ Kristo wà yé ti'Pak ya Pebuk nnɔ là taa' u'ba ki tien' lituɔrl ki de' Uwien, ti'tuonbiere bo ne. ⁸ Nɛn bo, ti'tetem ke ni, cère mɛn tí li jeleh kunacunku, kí la li ñmabe biere iba nin itɔ. Lisənsəndl nin ibiere ke ya bol te tɛn kpənɔ ya

* 5:5 Pál ye be ní taa udaan kí cèbe Satan ma nnɔ u ye wɔ ní ye be ní ñɔre udaan bi'cekl ni ne.

ñòke nɛ. Ama tí li jeleh nin iyenmaalmɔnmɔn nin tiggɛmɔnt. Nɛn nɛ te tɛn kpɔnɔ wà ɲa ɲmɔbe ñòke.

⁹ Tɔ, n là kele' n'gbɔnku ni ki ye ni la li ɲmɔbe kànkàan nin isɔnsɔnd. ¹⁰ Ma niireh kutataaku ni uɲɛndun ya nib bà yé isɔnsɔnd nin binunfɔkdɛnb nin binasub nin bà pɛ ibule bo nnɔ. Ní bi yé bɛn la, ni bi li ñɛ uɲɛndun wuu ni nɛ. ¹¹ N là kele' nà nnɔ ya tingi si: ni la ɲmɔbe kànkàan nin wà yih u'ba Kristo yɔ, ki biɛ ki yé usɔnsɔnd bii ununfɔkdaan bii wà pɛ ubul bo bii utɛnfuon bii uɔɛyibl bii unasu nɛ. Ni la taan nin ni ya nitunbu kí ji tijier mɔnɔn. ¹²⁻¹³ Na yé min nɛ li bu kí biin bà ɲa yé Kristo yaab, Uwien nɛ li bu kí biin bɛ. Bà yé Kristo yaab bɛn wɔn, ninbi nɛ li bu kí biin bɛn, kimɛ ní kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Ñɛn mɛn unibiɛrɔ ní'ni.»

6

La taah mɛn tɔb ki joh buur

¹ U lɛ sɛn bo nɛ, ní'ni wà kɛ nin u'tɔ laa' tigbɛr la, u taah tù ki joh tibuur ya dɛnb bà ɲa cuube Uwien saan, bɛ ní tĩ bu tù, ka ní cère Uwien ya nib ní tùrɛ tù? ² Na bɛn ki ye Uwien ya nib nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur-ii? Ní yé ninbi nɛ li bu uɲɛndun yaab tibuur la, bɛ tien' na ji li fre kí tùrɛ ní'gbɛwawaar-i? ³ Na bɛn ki ye ti li bu Uwien ya tondb tibuur, ki ji niireh nin fɛnfennɔ wuɔ ya gbɛr-ii? ⁴ Ni laa' tu ya gbɛr ya bol ní'ni la, ni taah binib bà Kristo ya taanl ɲa yé bi'gbɛr nɛ ki teh ní'buur ya nib. ⁵ N len' nà nɔ yé ní'fɛ nɛ. Yɛnfodaan uba mɔnɔn ɲa te ninbi Kristo yaab ni kí li freh ki tùrɛh tigbɛr ní'ni-ii? ⁶ Bɛ tien' ní'ni wà nin u'tɔ laa' tigbɛr la, u taah tù ki joh

tibuur ya dɛnb bà ɲa teke' Kristo ki jin' saan ki tĩ buh tũ?

⁷ Im̀n, ni taah t̀b ki joh tibuur ma nǹ, nĩ wùn' ki ye na kp̄ien' sɛn nɛ. Na bi kp̄ɛ unil tien' nɛ nà bre la, ní tuo-oo? Bii u jin' ni'bonn la, ní d̀aan ẁ-ɔɔ? ⁸ Ama ninbi nɛ teh binit̀b nà bre, ki jinh ki pendeh bɛ, nɛ bi yé ni'yaab nɛ. ⁹ Na bɛn ki ye binib bà ya tetem ɲa cuube ɲa ní k̀ Uwien ya bɛl ni-ii? La lɛreh mɛn ni'ba. Is̀ns̀nd nin bà pɛ ibule bo nin binaɲmaab nin bijɛb bà taah bi't̀b ki teh bipiib ki dùndeh nin bɛ ¹⁰ nin binasub nin binunf̀kdɛnb nin bidɛyib nin bitɛnfuonb nin bà fienh bi't̀b ya bont nǹ ɲa ní k̀ Uwien ya bɛl ni. ¹¹ Ni là te nǹ nɛ, ni'kɛ ɲa ní m̀nɔn la, ama Uwien sii' ki l̀ore' nɛ ki bore' nɛ ki tien' u'yaab ki bù' nɛ bigbɛm̀ndɛnb, Yonbdaan *Yesu Kristo ya yel bo nin ẁn ti'Wien ya Fuoñaanm bo.

Li teh mɛn nà li kp̄iekreh Uwien

¹² «Niba ɲa yé n'bo kuɔl*.» Nĩ yé im̀n nɛ, ama na yé ni'kɛ nɛ yé n'bo nibonm̀nɔnm̀n. «Niba ɲa yé n'bo kuɔl». Nĩ yé im̀n nɛ, ama min ɲa ní taa n'ba kí tien niba ya yonb. ¹³ «Tijier bo nɛ kupuoku te, kupuoku bo nɛ tijier m̀ te.» T̀, Uwien li c̀re ni'kɛ nile ní gben. Ama tigbɛnɛnt tun ɲa te ki de' s̀ns̀ndl, tũ te ki de' Yonbdaan nɛ, nɛ Yonbdaan m̀ te ki de' tigbɛnɛnt. ¹⁴ Nɛ Uwien wà c̀re' Yonbdaan m̀kre' bitɛnkp̄iib ni nǹ li c̀re u'tuam bo ti'm̀ ní m̀kre.

¹⁵ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nɛ-ɛɛ? N taa n'gbɛnɛnt tà yé Kristo ya gbɛnɛnbɛl nǹ kí tien ujenkpend ya gbɛnɛnbɛl-ii? Ma ní tien

* **6:12** Niba ɲa yé n'bo kuɔl yé mikpenjenm nɛ Korɛnt yaab là p̀h m̀.

nnɔ fiebu. ¹⁶ Na bɛn ki ye wà kɛ mɔkn' ujenkpend la, wɔn nin ujenkpend nnɔ taan' ki tien' tigbɛnɛnt tuba nɛ-ɛɛ? Kimɛ nǐ kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye uje nin upii taan' la, «bɛn bile nnɔ taan' ki tien' unibaab nɛ.» ¹⁷ Ama wà kɛ taan' nin Yonbdaan la, wɔn nin Yonbdaan ya yɛnm taan' ki tien' miyɛnm miba nɛ.

¹⁸ Wiɛ mɛn lisɔnsɔndl. Unil teh ibiɛrtɔ la, na likeh u'gbɛnɛnt. Ama u teh lisɔnsɔndl la, u teh u'tiɛma gbɛnɛnt nɛ ibiɛre. ¹⁹ Na bɛn ki ye ni'gbɛnɛnt yé *Mifuoñaanm ya duku nɛ-ɛɛ? Uwien nɛ de' nɛ mè, nɛ mǐ te ni'ni. Nɛn bo na ji si niba. ²⁰ Kimɛ Uwien nɛ pɛn' ki n̄ɛn' nɛ ti'yonbt ni. Nɛn bo, ní li taah ni'gbɛnɛnt ki sɔnh itùon yà kpɛkreh wɔn Uwien.

7

Upii nin yiko ya gber

¹ Tɔ, tí ji ní liike mɛn ni kɛle' nni kugbɔnku tigber tà bo nnɔ. Nǐ mɔn uje ní li coh u'ba upii bo nɛ*.
² Ama linaŋmaal ya p̄ɛnm bo, je kɛ je ní li ŋmɔbe u'po, pii kɛ pii mɔ ní li ŋmɔbe u'ɛɛ. ³ Uje ya mɛnku kɔn' u'po ni la, na kpɛ u'po ní yíe. Upii mɔ ya mɛnku kɔn' u'ɛɛ ni la, na kpɛ u'ɛɛ mɔ ní yíe. ⁴ Upii ŋa si u'tiɛma gbɛnɛnt, u'ɛɛ nɛ si tù. Uje mɔ ŋa si u'tiɛma gbɛnɛnt, u'po nɛ si tù. ⁵ Uba la yíe kí ye wa ní duɔn nin u'tɔ. Nǐ yé ni lá yíe ní lɛ libɔnl kí kàare nɛ la, ní kpɛ kí len kí cii tɔb bó, kí laan dāan waamu. Ama ní liɛbe kí tükre kí li fuobe upii nin u'ɛɛ fuobe nin tɔb ma bo. Nnɔ ŋa n̄í la, *Satan li biike nɛ, kí n̄ɛ na ní fre kí cuo ni'ba ma nnɔ bo. ⁶ N len' nà nɔ ŋa yé

* **7:1** Nǐ mɔn uje ní li coh u'ba upii bo nɛ. Biba maaleh ki teh Korɛnt yaab nɛ len' i ya n̄ɔbon.

wɔbl. N de' nɛ usɛn ni yíe la, ní li teh nnɔ nɛ. ⁷ N bi yíe unil kɛ ní li te tɛn min nɛ†, ama Uwien de' unil kɛ u'tiema paabu nɛ. U de' uba buu ya paabu nɛ, ki de' utɔ mɔ buu ya paabu.

⁸ N tɔkeh ijɛkpɔk nin ipiikpɔk nin bikpopiib nɛ ki teh ní mɔn bɛ ní juore kí li te tɛn min nɛ. ⁹ Ama ba ní fre kí cuo bi'ba la, bijɛb ní kuɔn bipiib, bipiib mɔ ní kun ticɛr. Kimɛ bijɛb kuɔn' bipiib, bipiib mɔ kun' ticɛr la, nɛn tu nin upii ya mɛnku ní li ηmɔbe uje u wɔlnh bii uje ya mɛnku ní li ηmɔbe upii u'mɔ wɔlnh.

¹⁰ Piiciɛb nin bipiib bà ηmɔbe ciɛbɛ, n li tɔke nɛ nà nɔ yé ni'bo liwɔbl nɛ. Nà n̄ɛn' min saan, Yonbdaan nɛ ye nnɔ: Upii la fii u'cɛ saan. ¹¹ Upii fii' u'cɛ saan la, u la liɛbe kí kun cɛr bii wɔ ní liɛbe kí taan u'cɛ buñɔbu. Ujɛ mɔ la ηɔre u'po.

¹² Bà s̄ien' nnɔ, na yé Yonbdaan nɛ tɔkeh bɛ, min nin n'yul nɛ tɔkeh bɛ. Ní yé uje yé Kristo yɔ ηɔ u'po ηa yé Kristo yɔ ki tuo' ki ye u li te nin wɔ la, u la ηɔre upii nnɔ. ¹³ Upii mɔ yé Kristo yɔ ηɔ u'cɛ ηa yé Kristo yɔ ki tuo' ki ye u li te nin wɔ la, u la fii u'cɛ nnɔ saan. ¹⁴ Kimɛ uje ηa yé Kristo yɔ ηɔ u'po yé Kristo yɔ la, u'po nnɔ bo Uwien li tien wɔ tɛn u yé u'yɔ nɛ. Upii mɔ ηa yé Kristo yɔ ηɔ u'cɛ yé Kristo yɔ la, u'cɛ nnɔ bo Uwien li tien wɔ tɛn u yé u'yɔ nɛ. Na bi te nnɔ la, bi'bumu bi li yé bà yé tijɔknt Uwien ya nun bó ya bumu nɛ, ama mù ji yé bà ηa yé jɔknt Uwien ya nun bó yaamu nɛ.

¹⁵ Ama uje wà ηa yé Kristo yɔ yíe wɔ ní wiɛ u'po bii upii wà ηa yé Kristo yɔ yíe wɔ ní fii u'cɛ saan la, u li fre kí tien u yíe ma. U ya yo wà yé Kristo yɔ nin

† **7:7** Pɔl ye u bi yíe unil kɛ ní li te tɛn wɔn ma nnɔ u ye wɔ ní ye u bi yíe unil kɛ ní juore kí li yé lijɛkpɔkl tɛn wɔn nɛ.

wà ɲa yé Kristo yɔ nnɔ ɲa ji tɛ gɛr. Uwien ɲa yin' nɛ ní li ɲmɔbe uyenduɔn nɛ-ɛɛ? ¹⁶ Upii, sin bo a'cɛ bi li ɲmɛrɛ la, a bɛn-ii? Ujɛ, sin bo a'po bi li ɲmɛrɛ la, a bɛn-ii?

Uba la nuunh wɔ́ ń lèbre Uwien sien' wɔ́ ma bo

¹⁷ Nɛn ɲɛn' len la, Yonbdaan sien' unil kɛ ma bo la, wɔ́ ń li fuobe nnɔ. Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ ń juore kí li se wun ni. N tɔkeh nɛn nɛ Kristo ya táan kɛ ni. ¹⁸ Uwien yin' unil ki laa' u jie' u'punl ɲɔ la, u la li buɔh binib la bɛnde kí ye u jie'. U yin' wà mɔ ki laa' wa jie' u'punl la, u la ji ń jie'. ¹⁹ Unil jie' u'punl bii wa jie' la, nà yé nɛn nɛ yé nibonmɔnn. Ama Uwien ya wɔb ya bom nɛ yé nibonmɔnn. ²⁰ Uwien yin' unil kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ ń juore kí li se wun ni. ²¹ Uwien yin' ɲɛ ki laa' a yé uyonb la, la cèrɛ nɛ ń li wi ɲɛ. Ama a laa' usɛn á fre kí ɲɛ tiyonbt nnɔ ni la, la cèrɛ nè ń ɲmɛrɛ ɲɛ. ²² Kimɛ Yonbdaan yin' unil ki laa' u te tiyonbt ni la, u ɲɛn' udaan ibiɛrɛ ya yonbt ni nɛ, u ji yé u'yɔ nɛ. Nnɔ nɛ Yonbdaan tí yin' wà mɔ ki laa' wa te yonbt ni la, u ji yé Kristo ya yonb nɛ. ²³ Uwien nɛ pɛn' ki ɲɛn' ní'kɛ tí'yonbt ni. Nɛn bo, la ji ń li yé mɛn nib ya yonbe. ²⁴ Tɔ, n'yaabɛ, Uwien yin' wà kɛ ki laa' u se usensien wà la, wɔ́ ń juore kí li se wun wɔn Uwien ya nun bó.

Bà ɲa kuɔn' piib nin bà ɲa kun' cɛr ya gɛr

²⁵ Bà ɲa kuɔn' piib nin bà ɲa kun' cɛr bɛn wɔn, ma ɲmɔbe Yonbdaan ya mɛsɛn ń wuɔn bɛ. Ama n li tɔke bɛ n maaleh ma bo nɛ, kimɛ n yé unil wà Yonbdaan muɔ' nni ki cèrɛ' n kpɛ bɛ ń li du n'bo nɛ.

²⁶ Ti jinh ijɛnd yà fɛnfɛnnɔ nɔ bo, n maale' ki ye nɔ mɔn wà kɛ ní juore kí li te tɛn u te ma bo nɛ. ²⁷ A ɲmɔbe upii la, la li nuunh sin nin wɔn ní gbiire. Ɗa laan ɲmɔbe pii la, ji la li nuunh á kuɔn. ²⁸ Ama a ye á kuɔn upii la, na yé biere. Kijɛfɛnbuk mɔ ye kè ní kun ticɛr la, na yé biere. Bà kuɔn' bipiib nin bà kun' ticɛr li ɛ ijɛnd bi'fuobm ni. Ma yíe ijɛnd nnɔ ní tu bɛ nɛ cère n len' nnɔ.

²⁹ N'yaabɛ, n yíe ní len nà sɔ: uyo wà s'ien' nnɔ ɲa ji yebe. Nɛn bo, kí ñɛ fɛnfɛnnɔ kí li joh wà ɲmɔbe upii la, wɔ ní tien tɛn wa ɲmɔbe, ³⁰ wà muɔh la, wɔ ní tien tɛn wa muɔh, wà poknh la, wɔ ní tien tɛn wa poknh, wà daanh tibont la, wɔ ní tien tɛn wɔn ɲa si tibont nnɔ, ³¹ wà jondeh uɲɛndun ni ya bont bo la, wɔ ní tien tɛn wa cinbe ki jondeh tu'bo, kimɛ uɲɛndun wuu nɔ ji te ma bo nnɔ wa ji li wuɔke.

³² Ma yíe niba ní li wiebe nɛ. Wà ɲa ɲmɔbe pii ya nun mɔn Yonbdaan ya tòn bo nɛ. U'nun mɔn u li tien ma bo ɲɔ Yonbdaan ya yɛnm ní li sɔnge u'bo nɛ. ³³ Ama wà ɲmɔbe upii ya nun mɔn u li fuobe ma bo uɲɛndun wuu ni nɛ. U'nun mɔn u li tien ma bo ɲɔ u'po ya yɛnm ní li sɔnge u'bo nɛ, ³⁴ nɛ u'yɛnmaale gbiire' mile. Upii wà ɲa ɲmɔbe cɛ nin kijɛfɛnbuk ya nun mɔn Yonbdaan ya tòn bo nɛ, ki nuunh bi'yɛnmaale nin bi'fɛl kɛ ní li te ki de' Yonbdaan. Ama upii wà ɲmɔbe cɛ ya nun mɔn u li fuobe uɲɛndun wuu ni ma bo nɛ, nɛ u'nun mɔn u li tien ma bo ɲɔ u'cɛ ya yɛnm ní li sɔnge u'bo.

³⁵ N len' nnɔ ki nuunh ni'tiema mɔnm nɛ, ma nuunh ní de nɛ wɔbl. Ama n nuunh ní li teh nà mɔn ki dɛkre' nɛ, kí taa ni'ba kí de Yonbdaan kí li te ki de' wɔn baba.

36 † Nɪ yé unil ηmɔbe kijekpeng u'menku te ki'ni nɪ tɪ kende', wà yíe wɔ́ n̄ saa kè kɪ jin kè fɛ, ki yíe nibonn kɛ́ n̄ li te ni'donbó la, wɔ́ n̄ tien nà mɔn u'bo. Bɛ́ n̄ kuɔn tɔb. Na yé biere. 37 Ama unil cèkre' u'yɛnm, uba ηa wɔbn' wɔ́, ki yíe nɛ ki gènde' ki ye wɔn nin u'jekpeng n̄ li te, wa n̄ mɛ kè fiebu la, u tien' nɪ mɔn nɛ. 38 Tɔ́, wà kuɔn' u'jekpeng la, u tien' nɪ mɔn nɛ, ama wa juore' lijekpɔkl la, u tien' nɪ mɔn ki cɛn' u bi kuɔn' la.

39 Uyo wà upii ya cɛ laan fuobe la, u yé u'cɛ nɛ. Ujɛ nnɔ́ tɪ kpo' la, u li fre kɪ kun u yíe uje wà, ama nɪ kpɛ uje nnɔ́ n̄ li yé Kristo yɔ́ nɛ. 40 N ya b̀̀ol, min maale' ki ye u juore' ka liebe' ki kun' jɛ la, u li ηmɔbe uyensange ki gbien'. Na yé *Uwien ya Fuoñaanm nɛ pekreh n'mɔ bi?

8

Titatuarnant ya gber

1 Tɔ́, tɪ ji n̄ liike mɛn titatuarnant ya gber. Tun bo wɔn la, ti bɛn ki ye «ti'ke ηmɔbe mibɛnm nɛ.» Ama mibɛnm cèreh unil gbengreh u'ba nɛ, nɛ miyíem cèreh unil kpíenh mitekjim ya sɛn ni. 2 Unil maaleh ki teh u bɛn niba la, wa laan bende' ki kpaan' u bi li bende ma bo. 3 Ama wà yíe Uwien la, Uwien bɛn udaan nɛ.

4 Tɔ́, titatuarnant ya ηmɔnm wɔn la, ti bɛn ki ye ibule yà kɛ te uɛndun wuu ni nɔ́ ηa yé bonn, ki bɛn ki ye niba ηa te ki kende' Uwien bo. 5 Im̀̀n, tibont te kutaaku nin kitink bo binib taah t̀̀ ki

† 7:36 Migbiirm 36 kɪ tɪ baa 38 ya gber ya ciim te bolm mile bo nɛ. Biba maaleh ki teh migbiirm bugbɛn lienh wà ηmɔbe kijekpeng ya gber nɛ. Bitɔ́b maaleh ki teh mɪ lienh bibaa wà ηmɔbe bisɛ ka yíe wɔ́ n̄ gèbre cɛr ya kunm bo nɛ.

teh bi'wien. Im̀ɔn, bɛn bo iwien te ligol nɛ, nɛ yonbdɛnb mɔ ligol. ⁶ Ama tinbi bo Uwien te uba nɛ ki yé ti'Baa. Wɔn nɛ n̄ɛn' tibont kɛ, nɛ wɔn bo nɛ ti fuobe. Yonbdaan mɔ te uba nɛ. Wɔn si *Yesu Kristo. Kí n̄ɛ wɔn bo nɛ tibont kɛ te, nɛ ti'mɔ te kí n̄ɛ wɔn bo nɛ.

⁷ Ama na yé binib kɛ nɛ n̄mɔbe mi ya bɛnm. Biba paan' ibule bo ki mɛn' nɛ ki d̄aan' yí na laan wuɔke'. Nɛn bo nɛ bi biɛ ki n̄mɔnh titɔtuɔrnɔnt la, bi maaleh ki teh tù yé titɔtuɔrnɔnt nɛ. Bi'fɛl n̄a co ma n̄nɔ nɛ bi'yɛnmaale j̄ɛndeh bɛ, nɛ bi maaleh ki teh tù kuɔndeh bɛ tijɔnkt. ⁸ Na yé tijier nɛ li cère tí li yé binib bà cuube Uwien ya nun bó. Ti jin' la, na n̄ pukn tɛ niba, ta tí jin' mɔ la, na n̄ kùore tɛ niba.

⁹ Ama ní liike ni'yul bo, ki la cère wà ya tekjim n̄a faa n̄ lu Uwien ya sɛn ni, kí n̄ɛ ni n̄mɔbe usɛn ní li teh tibont tà n̄nɔ bo. ¹⁰ Kimɛ unil wà ya tekjim n̄a faa laa', sin wà n̄mɔbe mibɛnm, jinh tijier ibule ya duku ni la, u'mɔ ya fɛl li cúun nɛ wɔ n̄ li n̄mɔnh titɔtuɔrnɔnt ki ciibe. ¹¹ N̄nɔ nɛ a'benm n̄nɔ bo a'tɔ wà ya tekjim n̄a faa li bole. Nɛ Kristo kpo' u'mɔ bo nɛ. ¹² Ni teh u'yaab i ya biere ya bol, ki saah bi'yɛnm bi'fɛl n̄a co ma n̄nɔ bo la, ni teh Kristo nɛ ibiere. ¹³ Nɛn bo, n̄ jinh nà li cère n'tɔ n̄ lu Uwien ya sɛn ni la, ma ji li ji nè fiebu n̄ɔ ki la cère n'tɔ n̄ lu Uwien ya sɛn ni.

9

Yesu ya tondb n̄mɔbe usɛn wà

¹ Ma si n'ba bi? Ma yé *Yesu ya tond bi? Ma laa' Yonbdaan *Yesu bi? Na yé n sɔn' Yonbdaan ya tùon ma n̄nɔ nɛ cère' ni yé u'yaab-ii? ² Ma yé *Yesu ya tond binitɔb bo mɔnɔn la, ninbi bo wɔn n yé wɔ nɛ.

Kimɛ ni yé Yonbdaan yaab ma nnɔ nɛ yé kudɛku kùà wuɔn' ki ye n yé u'tond.

³ Binib bà biindeh nni nnɔ n li jiiin bɛ nà sɔ: ⁴ Ta ηmɔbe sɛn tí ji kí ñu ti'tùon bo bi? ⁵ Ta ηmɔbe sɛn wà kɛ ní li ηmɔbe upii wà yé Kristo yɔ, kí li tɔke nin wɔ bi? Yonbdaan ya tondtɔb nin u'ninjɛb nin Pier* ηa teh nnɔ nɛ-ɛɛ? ⁶ Bii min nin Banabas baba nɛ ηa sɔn' tuontɔl la, ta ní ji? ⁷ U lɛ soja ba nɛ sɔnh sojatuonl ka teknh paaku fiebu? Bii ηmɛ nɛ li caan busubu ka ní mɔ bu' bii? Bii ηmɛ nɛ kpaah tiwɛnt ka ní ñu tu'biim-i?

⁸ N len' nà nɔ yé unisaal ya yɛnmaale baba nɛ-ɛɛ? Yiko ya gbɔnt ni mɔnɔn nà te nnɔ-ɔɔ? ⁹ Kimɛ Moyis kele' yiko ya gbɔnt nnɔ ni ki ye: «A taa unɛ u taanh iji la, ηa ní lòle u'ñɔbu†.» Uwien tuukeh inɛ ya gber nɛ-ɛɛ? ¹⁰ Na yé tinbi bo nɛ Uwien cinbe ki len' nnɔ-ɔɔ? Imɔn, tinbi bo nɛ ní kele' nnɔ. Ní kpɛ wà kòn' bukpáabu nin wa gun' bu'ji kɛ ní li daan ki ye wà kɛ li lɛ u ya bó nɛ. ¹¹ Ti cèrɛ' ni laa' *Mifuoñaanm ya mɔnm ma nnɔ, ni de' tɛ ni'faal ya niba bó la, ní bre nɛ-ɛɛ? ¹² Binitɔb ηmɔbe usɛn bɛ ní teke tibont ni'saan la, ta ηmɔbe usɛn ki cɛn' bɛ-ɛɛ?

Ama tinbi ηa tɔnge' nɛn kɛ, kimɛ ta yíe niba ní pien Kristo ya gbɛmɔnmɔnt ma nnɔ nɛ cèrɛ' ta yíe ti li yé uba bo tukl, nɛ ki ηmɔbe sukle nibonn kɛ bo. ¹³ Na bɛn ki ye binib bà sɔnh itùon Uwien ya duku ya luo bo nnɔ bi'jier ñɛh kuduku nnɔ ya luo bo nɛ-ɛɛ? Nɛ bà mɔ sɔnh itùon Uwien ya ponpuol saan nnɔ, mɔ ηmɔbe bi ya bó nɛ binib tukeh tibont tà ki lá dienh Uwien u'ponpuol bo nnɔ ni. ¹⁴ Nnɔ

* **9:5** Liike 1:12. † **9:9** Israyɛl yaab là yé bɛ ní gu tibont la, bi taah inɛ nɛ í taanh ki ñɛndeh tibont nnɔ ya bim.

nɛ Yonbdaan là de' usen ki ye binib bà kpaandeh tigbɛmɔnmɔnt nnɔ, ń li fuobe tun bo.

¹⁵ Ama min ɲa tɔnge' i ya sen kɛ. Nɛ n kiɛh kugbɔnku kuu ma nɔ, na yé n nuunh ní de nni n kpɛ ní de nni nà nnɔ nɛ. N kpo' la, ń tu nin uba ń cère ń lúo n jɛbnh n'ba nà bo nnɔ. ¹⁶ Kí tɔke binib tigbɛmɔnmɔnt tun wɔn la, na yé ń li jɛbnh n'ba, kimɛ ń yé n'bo liwɔbl nɛ. Ma tɔke' tù la, ń bre n'bo nɛ. ¹⁷ Min nin n'yul nɛ bi cèkre' n'yɛnm ki sɔnh lituonl bugbɛn la, n bi li nuunh lisuul nɛ. Na yé n yíe nɛ ki sɔnh lè. Bi niin' nni nɛ n sɔnh lè, n bi li sɔnh lè ma bo. ¹⁸ Nɛn bo, n'suul si ba? N'suul si ń li tɔkeh binib tigbɛmɔnmɔnt tuu ki la nuunh niba nɛ, ki la tuuke n tɔke' binib tigbɛmɔnmɔnt bugbɛn la, n kpɛ bɛ ń de nni tibont tà nnɔ.

¹⁹ Ma yé uba ya yonb, ama n taa' n'ba ki tien' binib kɛ ya yonb ɲɔ ń lɛ binib bà yebe kí de Kristo nɛ. ²⁰ *Sufmbɛ saan, n teh bi teh ma bo nɛ ɲɔ ń lɛ bɛ kí de Kristo. Imɔn, ma ji te Moyis ya yiko ya wɔbl ni, ama n lá te nin bɛ la, n pɛ bi teh ma bo nɛ ɲɔ ń lɛ bɛ kí de Kristo. ²¹ Bà ɲa bɛn Moyis ya yiko nnɔ saan mɔ n teh tɛn bɛn nɛ ɲɔ ń lɛ bi'mɔ kí de Kristo. Na yé n kɛnde' *Uwien ya yiko bo nɛ, kimɛ n boh Kristo ya yiko nɛ. ²² Bà ya tekjim ɲa faa' mɔ saan la, n te tɛn bɛn nɛ ɲɔ ń lɛ bi'mɔ kí de Kristo. Nɛn bo, binib kɛ saan n te tɛn bɛn nɛ ɲɔ ń ńikn kí cère bi'ni biba ń ɲmɛrɛ. ²³ Tigbɛmɔnmɔnt bo nɛ n teh nɛn kɛ, ɲɔ n'mɔ ń lɛ n ya bó tu'mɔnm ni.

²⁴ Na bɛn ki ye binib te minɔnsɛnniɛm bo la, bi'kɛ tiinh nɛ, ama unibaab wà li sen kí faake nnɔ nɛ li lɛ lisuul-ii? Nɛn bo, ni'kɛ ń li tiinh ki nuunh ní lɛ lisuul. ²⁵ Wà kɛ nuunh wɔ ń niɛ kí sen la, u coh u'ba tibont tà yebe ni nɛ. U teh nnɔ ɲɔ wɔ ń lɛ lisuul là

nnɔ ɲa wuɔkreh. Tinbi wɔn, ti mɔh ki nuunh lisuul là li tuu ki te nɛ. ²⁶ Nɛn bo, min tiinh la, ma ɲaake ki tiinh ka bɛn n joh nà bó, ka te tɛn unɔkuɲil wà ñih ka ɲmɔbe u ñih wà. ²⁷ N biendeh n'gbɛnɛnt ki gbiekeh, ki teh n'ba tɛn uyonb ɲɔ min wà tɔkeh bitɔb tɪgbɛmɔnmɔnt tuu nnɔ, min bugbɛn la lá lúo n ya bó nɛ.

10

La li ɲmɔbe mɛn Israyɛl yaab là ɲmɔbe mitetem mà kupɛnpɛlku ni nnɔ

¹ N'yaabɛ, n yíe ní li bɛn nà là tu' ti'yaajɛb nɛ. Kutɛwɔlgbɔnku kuba nɛ là jiiɛ' ní ki wɔngɛh bi'kɛ usɛn, nɛ bi'kɛ puore' miñunciɛnm. ² Kutɛwɔlgbɔnku nin miñunciɛnm nnɔ yé bi'kɛ bo Uwien ya ñunsii nɛ ki tien' bɛ Moyis ya panpaankaab. ³ Bi'kɛ là taan' ki jin' tijiebaabt tà ñɛn' Uwien saan nɛ, ⁴ ki taan' ki ñun' miñunbaabm mà ñɛn' Uwien saan. Imɔn, bi'kɛ là ñuh miñunm mà nnɔ Uwien nɛ là cɛɛrɛ' mɪ tɔh ki ñɛh kujɔtɛnku kuba ni. Kutɛnku nnɔ yé Uwien yaaku nɛ, nɛ bi là te nà kɛ saan la, kù te nɛ. Kutɛnku nnɔ là yé Kristo nɛ. ⁵ Nin nɛn kɛ Uwien ya yɛnm ɲa songɛ' bi'ni bà yɛbe bo. Nɛn bo nɛ bi là kpokpo' kupɛnpɛlku ni.

⁶ Tibont tuu là tu' ti'yaajɛb ɲɔ nɛ ñ de tɛ ucekn ɲɔ ti la tien nà bre tɛn bɛn nɛ. ⁷ Ni'mɔ la li pɛ ibule bo tɛn bi'ni biba là tien' ma. Ni kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye: «Binib nnɔ là kɛle' ki jin' ki ñun', nɛ ki fii' ki caan' kujɛlku.» ⁸ Ti la li teh mɛn sɔnsɔndl tɛn bi'ni biba là tien' ma, ki cɛɛrɛ' binib itur pile nin ita kpo' uwien uba nnɔ. ⁹ Ti la biike

mɛn Yonbdaan* tɛn bi'ni biba là tien' ma ki cère' iwɛ kèkèrɛ' ki ku' bɛ nnɔ. ¹⁰ La li ɲulnh mɛn tɛn bi'ni biba là ɲulnh ma ki cère' Uwien ya tond wà kuuleh baa' ki kuku' bɛ nnɔ.

¹¹ Tibont tuu nnɔ kɛ là tu' ti'yaajɛb ɲɔ nè rí de binitɔb ucekn nɛ. Bi kɛle' tù ɲɔ tù rí gbierɛ tinbi bà ɲa ji fɔke nin ugbengbenyo nnɔ nɛ. ¹² Nɛn bo, wà maale' ki ye u se mɔnmɔnm mitekjim ya sɛn ni la, wɔ rí li bɛn ki la lu. ¹³ Mibiikm mà tu' nɛ nɔ, yé mibiikm mà li fre kí tu unisaal kɛ nɛ. Uwien yé umɛmɔndaan ma nnɔ, wa rí cère mibiikm mà li faake nin nɛ rí tu nɛ. Ama mibiikm lá tu nɛ la, u li de nɛ mituɔm ní juun kí teke, kí wuɔn nɛ ni li kpɛn isɛn yà kí ñɛ len.

La li tuuke mɛn ibule nin ituɔrɛ ya gber

¹⁴ Nɛn bo, n'jɔtiebɛ, wiɛ mɛn ibule nin ituɔrɛ ya gber. ¹⁵ N lienh nin ninbi bà nnɔ, ni yé biyɛnfodɛnb nɛ. Ninbi mɔnɔn rí maale kí liike n len' nà nɔ ya tingi. ¹⁶ Ti jinh Yonbdaan ya jier la, ti ñuh midaam mà, ki faareh Uwien mi'bo nnɔ ɲa taakeh tɛ nin Kristo ya sɛm-ii? Ti kàh kpɔnɔ wà ki gbiinh ki ɲmɔnh nnɔ ɲa taakeh tɛ nin Kristo ya gbenɛnt-ii? ¹⁷ Kpɔnɔ nnɔ te kpɔnɔ uba ma nnɔ, nin tí yebe ma kɛ nnɔ ti taan' ki tien' tigbenɛnt tuba nɛ. Kimɛ ti'kɛ taakeh ki gbiinh u ya kpɔnɔbaab nɛ.

¹⁸ Liike mɛn Israyɛl yaab teh ma bo. Binib bà jinh bi taah tiwɛnt tà ki teh ituɔrɛ liponpuol bo ki dienh Uwien nnɔ, bɛn nin wɔn taakeh nɛ kí ñɛ liponpuol nnɔ bo. ¹⁹ N len' nà nɔ ya tingi si ba? N ye rí ye ibule yé niba nɛ-ɛɛ? Bii n ye rí ye bi taah tiwɛnt tà ki punh yí nnɔ ya nɔnt nɛ yé niba? ²⁰ Na te

* **10:9** Bi kpɛɛ' ki kɛle' tigbɔnt tà nnɔ ya tuba ni ní kɛle' ki ye Kristo nɛ.

nnɔ. N ye ń ye bi tũɔreh ituɔɛ yà nnɔ, ba tũɔreh ki dienh Wien, bi tũɔreh ki dienh isɛnpol nɛ. Nɛ ma yíe ninbi nin isɛnpol ń li tɛ gber. ²¹ Na ń fre kí ñu Yonbdaan ya dɛyiek, kí liɛbe kí ñu isɛnpol yaak mɔ. Na ń fre kí ji Yonbdaan ya jier, kí liɛbe kí ji isɛnpol yaar mɔ. ²² Bii ti yíe tí fin Yonbdaan ya mutuol nɛ? Ti ɲmɔbe mituɔm ki cɛn' wɔ-ɔɔ?

Cère mɛn ni teh nà kɛ ń li kpiɛkreh Uwien

²³ Tɔ, «Niba ɲa yé kuɔl†» ama na yé ni'kɛ nɛ yé nibonmɔnmɔnn. «Niba ɲa yé kuɔl.» Ama na yé ni'kɛ nɛ li tore unil wɔ ń kpére mitekjim ya sɛn ni. ²⁴ Uba la nuunh u'tiɛma mɔnm, ama wɔ ń li nuunh bitɔb yaam. ²⁵ Ni lɛke' tinɔnt tà kɛ bo kidaak ni la, dɛ mɛn kí ɲmɔn, ki la cère' ni'yɛnmaale ń li jèndeh nɛ, ní li niireh tù yé bà yaar, ²⁶ kimɛ «Yonbdaan si kitink nin tibont tà kɛ te kí'bo.»

²⁷ Wà ɲa yé Kristo yɔ yin' nɛ tijier ya jim, ni tuo' ki jon' la, u de' nɛ nà kɛ la, ji mɛn, ki la cère' ni'yɛnmaale ń li jèndeh nɛ, ní li niireh tù yé bà yaar. ²⁸ Ama unil tɔke' nɛ ki ye ńi yé titɔtuɔrnɔnt la, ni la ji. Wà tɔke' nɛ ki ye ńi yé titɔtuɔrnɔnt nnɔ bo nɛ na ń ji ɲɔ udaan ya yɛnmaale la jèndeh wɔ. ²⁹ N niireh u ya daan ya yɛnmaale nɛ la jèndeh wɔ, ma niireh ninbi yi.

Tɔ, nba la, uba li fre kí maale u'yɛnm ni kí ye: «Bɛ bo nɛ wa ń fre kí tien u bi ɲmɔbe usɛn wɔ ń tien nà kí ñɛ utɔ ya yɛnmaale bo? ³⁰ N faareh Uwien ki jinh tijier la, bɛ bo nɛ bi li liɛbe kí biin nni n faareh Uwien tijier tà bo nnɔ bo?»

³¹ Nɛn bo, ni jinh bii ni ñuh bii ni teh nà kɛ la, ní li teh ni'kɛ ki kpiɛkreh Uwien. ³² Ní yé Suf bii

† 10:23 Liike 6:12.

wà ɲa Suf bii Uwien ya taanl yɔ nɛ la, ni la cèrɛ ni'tentiem ní tuln bi'ni uba mɔ̀nɔ̀n. ³³ Ní li teh tɛn n teh ma bo. N sɔ̀ngreh binib kɛ ya yɛnm tibont kɛ ni nɛ, ka nuunh n'yul bo ya mɔ̀nm, ki nuunh linigol ya mɔ̀nm ɲɔ̀ bɛ ní ɲmɛrɛ nɛ.

11

¹ Tɛkn mɛn n'taal ni tɛn n tɛkn' Kristo ya taal ni ma.

Ujɛ nin upii li te ma bo ikaare ni

² N pɛkeh nɛ nin ni tien n'bó tibont kɛ ni ma, ki pɛ Kristo ya nikpiɛb ya wɔ̀knm mà n là wɔ̀kn' nɛ mɛ̀ nnɔ̀ bo mɔ̀nmɔ̀nm nnɔ̀. ³ Ama n yíe ní bɛnde kí ye jɛ kɛ jɛ ya ciɛn si Kristo nɛ. Pii kɛ pii mɔ̀ ya ciɛn si ujɛ nɛ, nɛ Kristo mɔ̀ ya ciɛn si Uwien. ⁴ Ujɛ wà kɛ kàareh bii u sɔ̀kndeh Uwien ya ɲɔ̀bon ki cùube nibonn la, u jindeh u'ciɛn nɛ ifɛ. ⁵ Ama upii wà mɔ̀ kɛ kàareh bii u sɔ̀kndeh Uwien ya ɲɔ̀bon, bonn ɲa ɲaake u'yul bo la, u mɔ̀ jindeh u'ciɛn nɛ ifɛ, kimɛ ní te tɛn u kuo' u'yur* nɛ. ⁶ Upii laa' wa ní taa niba kí ɲɛkn u'yul bo la, wɔ̀ ní tu kí ce u'yur-a! Ama upii cen' u'yur bii u kuo' tù la, ní yé u'bo ifɛ nɛ. Nɛn bo, wɔ̀ ní li taah niba ki ɲɛkndeh u'yul bo. ⁷ Ujɛ kàareh la, wa kpɛ wɔ̀ ní li cùube bonn, kimɛ u yé Uwien ya nɛnnɛnku nɛ, ki wɔ̀ngɛh Uwien ya kpíɛke. Ama upii wɔ̀n wɔ̀ngɛh ujɛ ya kpíɛke nɛ. ⁸ Na yé Uwien là taa' upii ya gbɛnɛnt bo nɛ ki tien' ujɛ, u là taa' ujɛ ya gbɛnɛnt bo nɛ ki tien' upii, ⁹ nɛ na yé upii bo nɛ Uwien là ɲɛn' ujɛ ama ujɛ bo nɛ Uwien là ɲɛn' upii. ¹⁰ Nɛn bo nɛ Uwien ya tondb bo, ní kpɛ upii ní taa niba kí ɲɛkn u'yul bo kí wuɔ̀n kí ye u ɲmɔ̀be usɛn

* **11:5** Pɔ̀l ya yo upii là kuo' u'yur bii u cen' tù la, ní yé u'bo ifɛ nɛ.

wɔ́ rí tien u teh ná. ¹¹ Tɔ́, nin nɛn kɛ Yonbdaan ya sɛn ni wɔ́n, pii ɲa te la, jɛ ɲa te. Jɛ mɔ́ ɲa te la, pii ɲa te. ¹² Kimɛ ní yé imɔ́n nɛ, Uwien là taa' uje ya gbɛnɛnt bo nɛ ki tien' upii, nɛ upii mɔ́ nɛ maah uje. Nɛ nɛn kɛ ñɛn' Uwien saan nɛ.

¹³ Ninbi mɔ́nɔ́n maale mɛn kí liike, upii kàareh niba ɲa ɲaake u'yul bo la, ní cuube-ee? ¹⁴ Uwien ñɛn' tibont ma bo mɔ́nɔ́n wuɔ́n' ki ye uje tuke tiyufɔ́fɔ́krt la, ní yé ifɛ nɛ. ¹⁵ Upii wɔ́n bo, tiyufɔ́fɔ́krt yé ukpɛke nɛ. Kimɛ Uwien de' wɔ́ tiyufɔ́fɔ́krt tù rí li piibe u'yul bo nɛ. ¹⁶ Unil nuunh wɔ́ rí li niɛh isɛn kɛ ni la, udaan rí li bɛn ki ye tinbi ɲa ɲmɔ́be mi ya tetem, Uwien ya táan yaab mɔ́ ɲa ɲmɔ́be mɛ.

Yonbdaan ya jier

(Matie 26:26-29; Mark 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷ Tɔ́, n gbiereh nɛ ma nɔ́ rí li tɔ́ke nɛ usɛn wà bo ma rí pɛ́ke nɛ, kimɛ ni taakeh ní'táan la, na teh ná li tore nɛ, ni teh ná li saa nɛ nɛ. ¹⁸ Mikpɛkm n cii' bi ye ni taakeh itáan la, ni ɲmɔ́be ipápáare nɛ. Nɛ n teke' ki jin' ki ye bi tɔ́ke' nni tigber tà nnɔ́, tuba yé tigbɛmɔ́nt nɛ. ¹⁹ Imɔ́n, uyo uba la, ní kpɛ miborm rí li te ní'ni ɲɔ́ bɛ rí bɛnde bà cinbe ki yé bigbɛmɔ́ndɛnb nɛ. ²⁰ Ni lá taan' la, na yé ni cinbe ki jinh Yonbdaan ya jier nɛ, ²¹ kimɛ wà kɛ kpɛleh wɔ́ rí ji u'tiema jier nɛ. Mikɔ́nm ɲmɔ́be uba, utɔ́ mɔ́ ñun' ki yibe' ɲɔ́. ²² Na ɲmɔ́be den ní ji kí ñu nɛn bó-oo? Bii ni yindeh Uwien ya taanl yaab nɛ, ki jindeh bijiinb ifɛ? N li len kí ye ba? N li pɛ́ke nɛ nɛ-ɛɛ? Ma rí pɛ́ke nɛ u ya sɛn bo.

²³ Tɔ́, min cii' miwɔ́knm mà sɔ́ Yonbdaan saan nɛ ki taa' mɛ̀ ki wɔ́kn' nɛ. Kuñɔ́nku kùà bi là li kuɔ́re

Yonbdaan *Yesu nnɔ, nɛ u taa' kpɔnɔ ²⁴ ki faare' Uwien, ki kɔkuɔ', nɛ ki ye: «Nà sɔ yé n'gbɛnɛnt n taa' ki de' nɛ. Li teh mɛn nnɔ kí li tiɛn n'ból.» ²⁵ Bi jin' ki tĩ gben', nɛ u taa' midaam mɔ, ki faare' Uwien, nɛ ki ye: «Midaam miɛ yé n'sèm nɛ, ki wɔngɛh ki teh Uwien cuo' nin binib kujɔtiefɛ̀nku. Uyo wà kɛ ni ñuh mè la, ní li teh nnɔ ki tiɛn n'ból.» ²⁶ Kimɛ uyo wà kɛ ni ñmɔnh kpɔnɔ wuɔ, ki ñuh midaam miɛ la, ni tɔkeh binib Yonbdaan ya kuum ya gber nɛ, kí tĩ baa lidaali là u li baa ní.

²⁷ Nɛn bo nɛ wà kɛ ñmɔnh Yonbdaan ya kpɔnɔ, ki ñuh u'daam, ka boh tijier bugbɛn la, u biindeh u'ba nɛ Yonbdaan ya gbɛnɛnt nin u'sèm bo. ²⁸ Nɛn bo, unil kɛ rí tùɔre kí maale kí liike u'tetem te ma bo kí yaan kí ñmɔn kpɔnɔ nnɔ, kí ñu midaam nnɔ. ²⁹ Kimɛ unil ñmɔn' kpɔnɔ nnɔ, ki ñun' midaam nnɔ, ka bùh ki teh nĩ yé Yonbdaan ya gbɛnɛnt la, u ñmɔnh, ki ñuh ma nnɔ, u nuunh u'tiema yul bo ya tudɛre nɛ. ³⁰ Nɛn nɛ cère' ní ni bà yɛbe yé biwiɛnb, bitɔb yé ijiin, bà yɛbe mɔ kpo'. ³¹ Tí tùɔre' ki maale' ki liike' tí'tetem te ma bo la, Yonbdaan ña rí dɛre tí'tub nnɔ. ³² Ama u diɛh tí'tub la, u cekndɛh tɛ ñɔ u la lá bu kí biin uɛndun ya nib kí yekn tɛ nɛ.

³³ N'yaabɛ, nɛn bo, ni tĩ taan' ní ji la, ní li guureh tɔb. ³⁴ Mikònm ñmɔbe wà la, wɔ rí ji u'den, ñɔ ni la lá taan kí li nuunh ní'tiema tudɛre.

Tigber tà sɛn' nnɔ, n lá baa' la, n li tùɔre tu'mɔ.

12

Mifuoñaanm ya paabu

¹ Tɔ, tí ji rí liike mɛn *Mifuoñaanm ya paabu ya gber. N'yaabɛ, ma yíe ní li te ka bɛn Mifuoñaanm diɛnh bupaabu bùa kɛ ya bol nnɔ ya gber. ² Ni bɛn

ki ye na laan là pɛ Uwien ya sɛn bo ma nnɔ, ibule nɛ là co nɛ ticuɔr nɛ na ní fre kí ñmɛre i'saan, ki bɛn mɔ ki ye ibule nnɔ ña lienh. ³ Nɛn bo nɛ n yíe ní tùɔre kí bɛnde kí ye *Uwien ya Fuoñaanm cèreh unil tɔkeh tigbɛr la, wa ní fre kí len kí ye: *Yesu ní juore fɛnm. *Mifuoñaanm ña ní la, nil mɔ ña ní fre kí len kí ye: *Yesu yé Yonbdaan.

⁴ *Mifuoñaanm ya paabu te ibol ibol nɛ, ama mi ya Fuoñaanbaabm nɛ dienh ni'kɛ. ⁵ Itùon te ibol ibol nɛ, ama wà kɛ sɔnh ki dienh Yonbdaan uba nɛ. ⁶ Itùon ya sɔnm te ibol ibol nɛ, ama Uwien uba nɛ cèreh unil kɛ sɔnh itùon. ⁷ *Mifuoñaanm dienh wà kɛ bupaabu nɛ ní li toreh unil kɛ nɛ. ⁸ *Mifuoñaanm nɛ dienh uba miyɛnfolenm. Mi ya Fuoñaanbaabm nɛ dienh utɔ mɔ mibɛnm. ⁹ Mɛn nɛ dienh uba mitekjim mà yɛbe, ki dienh utɔ mɔ bupaabu bùa cèreh u buuh biwiɛnb. ¹⁰ Mí dienh uba mituɔm wɔ ní li teh miyɔkm ya bont, ki cèreh utɔ mɔ sɔkndeh Uwien ya ñɔbon, ki cèreh utɔ mɔ sekndeh ki bɛndeh nà yé *Mifuoñaanm yaann nin nà ña yé Fuoñaanm yaann, ki cèreh uba lienh milencɛnm ibol ibol, ki cèreh utɔ mɔ sɔkndeh milencɛnm nnɔ. ¹¹ Mi ya Fuoñaanbaabm nɛ cèreh tibont nnɔ kɛ teh. Mí dienh unil kɛ bupaabu jɛjɛ mí yíe ma bo nɛ.

Tigbɛnɛnt te tuba nɛ, ama tu'gbɛnɛnbɛl te ligol nɛ

¹² Tɔ, liike mɛn unisaal ya gbɛnɛnt te ma bo. Tù ñmɔbe igbɛnɛnbɛl ligol nɛ. Nin ì te ligol ma kɛ nnɔ, ì taan' ki tien' tigbɛnɛnbaabt nɛ. Kristo yaam mɔ te nnɔ nɛ. ¹³ Kimɛ ti'ni bà yé *Sufmbɛ nin bà ña yé Sufmbɛ, bà yé iyonbe nin bà ña yé yonbe, Mifuoñaanbaabm nɛ jiiire' ní ti'kɛ bo ki yé ti'bo Uwien ya ñunsii, ki tien' tɛ unibaab. Ti'kɛ ñun' mi ya Fuoñaanbaabm nɛ tɛn miñunm.

14 Tɔ, tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl ɲa te liba, i te ligol nɛ. 15 Litaal tɔkɛ' ki ye: «Ma yɛ nuɔ ma nnɔ, ma yɛ gbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl» la, li li fre kɪ bore li'ba ki la tuuke gbɛnɛnt bo-oo? 16 Litubl mɔ tɔkɛ' ki ye: «Ma yɛ nunbu ma nnɔ, ma yɛ gbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl» la, li li fre kɪ bore li'ba ki la tuuke gbɛnɛnt bo-oo? 17 Tigbɛnɛnt kɛ bi yɛ bununbu nɛ la, unil bi li teh mila ki ciɪh? Tù tí bi yɛ litubl nɛ la, u bi li teh mila ki ciɪh unu? 18 Ama Uwien tien' tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl kɛ gbɛnɛnbɛl li'bùol u yíe ma bo nɛ. 19 Tigbɛnɛnt kɛ bi yɛ ligbɛnɛnbɛl liba la, nɪ bi li yɛ tigbɛnɛnt-ii? 20 Nɛn bo, igbɛnɛnbɛl te ligol nɛ ki taan' ki tien' tigbɛnɛnbaabt.

21 Nɛn nɛ cɛrɛ' bununbu ɲa rí fre kɪ tɔkɛ unuɔ kɪ ye: «Ma ciɛkɛ ɲɛ.» Liyul mɔ ɲa rí fre kɪ tɔkɛ itàan kɪ ye: «Ma ciɛkɛ nɛ.» 22 Na te nnɔ. Tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl yà bi likeh yè tɛn ya yɛ bonn nnɔ mɔnɔn ɲmɔbe lituonl nɛ. 23 Igbɛnɛnbɛl yà ɲa ɲmɔbe sel nnɔ, ti dienh yɛn nɛ lisel ki cɛn' i'tɔ. Nɛ tigbɛnɛnt ya na'saan yɛ ifɛ ya bonn nnɔ, ti tùrɛh nɛn saan nɛ mɔnmɔnm. 24 Ama tigbɛnɛnt ya nà saan ɲa yɛ fɛ ya bonn nnɔ ɲa nuunh mi ya tùɔrm kɛ. Uwien nɛ tien' tigbɛnɛnt nɛ ki de' tigbɛnɛnt ya nà saan ɲa ɲmɔbe sel nnɔ, lisel ki gbien', 25 ɲɔ tigbɛnɛnt ya gbɛnɛnbɛl la boreh i'tɔ, ama yè rí li kpɛ buñɔbu kɪ li toreh i'tɔ. 26 Tigbɛnɛnt ya niba saan wi la, ni'kɛ saan wi nɛ. Niba saan laa' lisel la, ni'kɛ saan li ɲmɔbe uyɛnsɔngɛ nɛ.

27 Ninbi nɛ yɛ Kristo ya gbɛnɛnt, nɛ unil kɛ yɛ tigbɛnɛnt nnɔ ya gbɛnɛnbɛl. 28 Uwien cɛrɛ' binib bà sɔnh u'taanl ni si: mikpiɛkm, *Yesu ya tondb, nle bo *Uwien ya ñɔbonsɔknɛ, nta bo biwɔnwɔknɛ.

Ni ya puoli bó nɛ u de' bà bupaabu bɛ rí li teh miyɔkm ya bont nin u de' bà bupaabu bɛ rí li buuh biwiɛnb nin u de' bà bupaabu bɛ rí li muɔh binib nin u de' bà bupaabu bɛ rí li likeh binitɔb nin u de' bà bupaabu bɛ rí li lienh milencɛnm ibol ibol nnɔ. ²⁹ Bi'kɛ yé *Yesu ya tondb nɛ-ɛɛ? Bi'kɛ yé *Uwien ya ñɔbonsɔknb nɛ-ɛɛ? Bi'kɛ yé biwɔnwɔknb nɛ-ɛɛ? Bi'kɛ teh miyɔkm ya bont nɛ-ɛɛ? ³⁰ Bi'kɛ ηmɔbe bupaabu bɛ rí li buuh biwiɛnb nɛ-ɛɛ? Bi'kɛ lienh milencɛnm ibol ibol nɛ-ɛɛ? Bi'kɛ sɔkn deh milencɛnm ibol ibol nnɔ nɛ-ɛɛ? ³¹ Tɔ, cère mɛn ni'nun rí li mɔn bupaabu búa mɔn ki cɛn' bupaabu kɛ ya bol bo.

Ama fɛnfɛnnɔ n li wuɔn nɛ usɛn wà mɔn ki cɛn' isɛntɔ.

13

Miyiem nɛ cɛn' nibonn kɛ

¹ N lienh binib ya lenm nin Uwien ya tondb ya lenm kɛ, ka nín ji yíe nib la, n te tɛn lisɛnbuɔl bii ligangaal là muɔh ki ηmɔbe kuwaaku nɛ. ² Ni yé n ηmɔbe bupaabu ki sɔkn deh Uwien ya ñɔbon, ki bɛn tigbɛr tà kɛ buɔ, ki ηmɔbe mibɛnm kɛ ya bol, ki ηmɔbe mitekjim ki tì gben', mǐ li fre kí cère ijuɔn rí nɛbre i'buɔl ηɔ ka yíe nib la, ma yé bonn. ³ Nǐ yé n taa' n'faal kɛ ki gbigbiire' binib, ki tuo' bi wǐn' nni ηɔ ka yíe nib la, ma ηmɔbe kpɛle uba nin utɔ.

⁴ Unil ηmɔbe miyíem la, u ηmɔbe lifɛsɔngl nɛ, ki ηmɔbe tinimɔnt, ka ηmɔbe nunfɔke, ka wɔngɛh u'ba, ka ηmɔbe gbengt, ⁵ ka teh fɛ ya bonn, ka nuunh u'tiɛma mɔnm, ka yé benpiɛbdaan, ka ηuuh nib bo. ⁶ U'yɛnm ηa sɔnge nà ηa cuube bo, ama u'yɛnm pɛ tigbɛmɔnt bo nɛ. ⁷ Unil ηmɔbe miyíem

la, u ηmɔbe sukle tibont κε ni nε, ki du Uwien bo isen κε ni, ki ηmɔbe lidɛndɛnl isen κε ni, ki ηmɔbe kuminku nà κε li tu wɔ bo.

⁸ Miyiem ηa ní gben fiebu. Uwien ya ñɔbon ya sɔknm mɛn li gben nε. Milencɛnm mà binib lienh mè nnɔ mɔ li gben. Mibɛnm mɔ li gben. ⁹ Fɛnfɛnnɔ wuɔ ti bɛn jenjenku nε, nε ki sɔkndeh Uwien ya ñɔbon mɔ jenjenku. ¹⁰ Ama nà mɔn ki tí gben' lá baa' uyo wà la, ti bɛn nà nin ti teh nà jenjenku nnɔ κε li gben nε.

¹¹ N là yé kibuk ma nnɔ, n là lienh mibuwaalenm nε, ki bɛn tibont ya tingi kibuk bɛn ma bo, ki maaleh kibuk maaleh ma bo. N tí tien' uciɛn, nε ki dàan' ibuwaatùn. ¹² Fɛnfɛnnɔ, ti lenh tibont dɔmudɔmu nε, nĩ te tɛn ti likeh kinunliik kà ηa lenh mɔnmɔnm ni nε, nε ki lenh tijinjint. Ama uyo we ní tí lɛ tù nin ti'nunbu. Fɛnfɛnnɔ ma laan bɛn tibont ki tí gben'. Ama uyo we ní ní bɛnde tù kí tí gben tɛn Uwien bɛn nni ma bo.

¹³ Tɔ, mitekjim nin lidɛndɛnl nin miyiem tuu ki te nε, ama tibont tuta nnɔ ni miyiem nε cɛn' tu'kε.

14

Mifuoñaanm ya paabu li toreh Kristo ya taanl yaab κε nε

¹ Li nuunh mɛn ní li yíe binib, kí cère ni'nun ní li mɔn *Mifuoñaanm ya paabu bo; ni'kε tu nin bupaabu bùa li cère ní li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon.

² Kimε unil lienh milencɛnm la, wa lienh nin nib, u lienh nin Uwien nε. Uba ηa ciuh u lienh ki teh bà. *Mifuoñaanm nε cèreh u lienh tigber tà buɔ.

³ Ama unil sɔkndeh Uwien ya ñɔbon la, u lienh nin binib nε, ki toreh bε bi kpienh mitekjim ya sɛn ni,

ki saakreh bi'gbɛnɛnt, ki sɔngreh bi'yɛnm. ⁴ Wà lienh milɛncɛnm la, u kpiendeh u'ba nɛ mitekjim ya sɛn ni. Ama wà sɔkndeh Uwien ya ñɔbon toreh Kristo ya taanl yaab nɛ bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni. ⁵ N yíe ní'kɛ ní li lienh milɛncɛnm, ama n tùɔre' ki fɛ ní li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon nɛ. Wà sɔkndeh Uwien ya ñɔbon cɛn' wà lienh milɛncɛnm. Ama nǐ yé unil te kí sɔkn milɛncɛnm nnɔ la, nǐ'mɔ li fre kí tore Kristo ya taanl yaab bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni.

⁶ N'yaabɛ, nǐ yé n baa' ni'saan ki lá lienh milɛncɛnm baba, ka cèreh ni bɛndeh Uwien ya gbɛbɔlkaar, ka cèreh ni bɛndeh gbɛmɔnt, ka sɔkndeh nɛ Uwien ya ñɔbon, ka wɔknh nɛ wɔknm miba nin mitɔm la, n toreh nɛ nínɔ-ɔɔ? ⁷ Tɔ, maale mɛn kí liike bi taah tibont tà ki jeleh kujelku nnɔ te ma bo. Nǐ yé liwol bii kubíɛku nɛ tu'muɔ ña bore' la, bi li tien mila kí bɛnde nà kɛ muɔh ma bo? ⁸ Unil piebe' butɔbu ya natunl ka piebe' mɔnmɔnm la, ñmɛ li bonde butɔbu? ⁹ Ni'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Ni lienh iñɔbon ñɛh ni'ñuɔn ni nib ña ciuh i'tingi la, bi li tien mila kí bɛnde ni ye ní ye bà? Ni lienh ki wiɛnh fɛnm nɛ. ¹⁰ Ma bɛn ilɛnbol ya ñɔbu uɣɛndun wuu ni, ama lenm miba ña te ka ñmɔbe mi'tingi. ¹¹ Ma ciuh nil ya lenm la, u yé ucaan nɛ n'bo, nɛ n'mɔ yé ucaan u'bo. ¹² Ni'mɔ yaam te nnɔ nɛ. Ni'nun mɔn *Mifuoñaanm ya paabu bo ma nɔ, tùɔre mɛn kí li nuunh bù, ama ní li nuunh bupaabu bùa li tore Kristo ya taanl yaab bɛ ní kpére mitekjim ya sɛn ni.

¹³ Nɛn bo, unil lienh milɛncɛnm la, wɔ ní li kàareh, Uwien ní de wɔ bupaabu bùa li cère wɔ ní fre kí sɔkn milɛncɛnm nnɔ. ¹⁴ Kimɛ n kàareh

milencɛnm ni la, *Mifuoñaanm nɛ cèrɛ' n kàareh, n'bugbɛn ɲa bɛn n teh bà. ¹⁵ Nɛn bo, n li tien mila? *Mifuoñaanm cèrɛh n kàareh milencɛnm ni la, n li kàareh n bɛn milenm mà mɔ ni nɛ. Mɪ cèrɛh n gɛh iyuon milencɛnm ni la, n li gɛh n bɛn milenm mà mɔ ni nɛ. ¹⁶ Kimɛ *Mifuoñaanm cèrɛh a faareh Uwien milencɛnm ni baba ɲɔ unil te ni'ni, ka bɛn niba Uwien ya sɛn ni la, u li tien mila kí ye «Ami»? Kimɛ wa ciuh a lienh ki teh bà. ¹⁷ Imɔn, a faareh Uwien nɪ mɔn cɛɛn nɛ, ama na toreh bitɔb bɛ n kɛrɛ mitekjim ya sɛn ni.

¹⁸ N faareh Uwien nin n lienh milencɛnm ki cɛn' ni'kɛ ma nnɔ. ¹⁹ Ama n te Kristo ya taanl yaab ni, ki tu ki len' iñɔbon iɲun i wien ki wɔkn' bɛ la, nɪ tu nin n len iñɔbon itur piik milencɛnm ni.

²⁰ N'yaabɛ, la te mɛn tɛn mubumu ni'yɛnmaale ni. Nà bre ya tienm wɔn, li te mɛn tɛn mucɛnfɛndmu, ama iyɛnmaale ni wɔn, li maaleh mɛn biciɛnb maaleh ma bo. ²¹ Nɪ kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye Yonbdaan ye:

«N li cèrɛ linibotɔl ya nib nɛ n len nin n'nib biɛ milencɛnm,
nɪn nɛn kɛ ɲɔ,
ba n cenge n'bó.»

²² Nɛn bo, milencɛnm ɲa yé dɛku binib bà teke' Uwien ki jin' nnɔ bo, ama mɪ yé kudɛku bà ɲa teke' wɔ ki jin' nnɔ bo nɛ. Uwien ya ñɔbon ya sɔknm mɛn yé kudɛku bà teke' wɔ ki jin' nnɔ bo nɛ, ma yé dɛku bà ɲa teke' wɔ ki jin' nnɔ bo.

²³ Nɪ yé Kristo ya taanl yaab kɛ taan' ɲɔ bi'kɛ lienh milencɛnm la, binib bà ɲa bɛn niba Uwien ya sɛn ni bii binib bà ɲa teke' wɔ ki jin', kɔn' ní la, ba n ye ni yé iwaar-ii? ²⁴ Ama unil kɛ sɔknɛh Uwien

ya ñɔbon, wà ña teke' wɔ ki jin', bii wà ña ben niba u'sen ni kɔn' ní la, binib kɛ lienh nà nnɔ nɛ li cère wɔ ní bende kí ye u yé ubierdaan, nɛ u'yɛnm rí saa u'biere bo. ²⁵ U'fɛl bo ya gber kɛ li ñɛ upaan bo. Nnɔ nɛ u li gbaan, kí puke Uwien, kí ye ñí yé imòn nɛ, Uwien mɔnbe ki te ni'ni.

Kristo yaab taan' la, bi la teh tibont ημερημερηκι

²⁶ N'yaabɛ, ti li tien mila? Nilá taan' la, wà ηmɔbe iyuon la, wɔ rí gè. Wà mɔ ηmɔbe miwɔknm la, wɔ rí wɔkn. Uwien cère' wà bende' u'gbɛbɔlkaar la, wɔ rí tɔke tù bitɔb. Wà mɔ ηmɔbe bupaabu wɔ rí len milencɛnm la, wɔ rí len bii wɔ rí sɔkn mɛ. Wà teh nà kɛ la, wɔ rí cère nɛ rí li toreh Kristo yaab bɛ rí kpére mitekjim ya sen ni. ²⁷ Binib ye bɛ rí len milencɛnm la, nɛ li yé bile bii bita. Ní la gèbre' binib bita. Bɛ rí li lienh uba uba. Uba mɔ rí li sɔkndeh bi lienh ki teh bà. ²⁸ Nil ña te litaanl nnɔ ni kí sɔkn la, bɛ rí li ηmin, kí li lienh bi'yɛnm ni nin Uwien. ²⁹ Ní yé Uwien ya ñɔbon ya sɔknm mɔ la, bile bii bita rí sɔkn, bitɔb rí fiin kí liike bi sɔkndeh nà nnɔ ya tingi. ³⁰ Uwien cère' unitɔ bende' u'gbɛbɔlkaar litaanl nnɔ ni, ki ye wɔ rí sɔkn tù la, wà bi lienh nnɔ rí ηmile. ³¹ Imòn, ni'kɛ li fre kí li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon ama ní li sɔkndeh uba uba. Ni teh nnɔ la, unil kɛ li bende Uwien ya gber, nɛ ñí li saake unil kɛ ya gbɛnɛnt. ³² Unil sɔkndeh Uwien ya ñɔbon la, u li fre kí li coh u'ba. ³³ Kimɛ Uwien ña yíe fɛnfɛnm, u yíe nibonn kɛ rí li te ni'donbó nɛ.

Ní te ma Kristo yaab ya táan kɛ ni si: ³⁴ Bipiib li ηmin nɛ itáan ni. Ba ηmɔbe sen bɛ rí len, bɛ rí li blinh bi'yul, kimɛ ñí kele' nnɔ nɛ Moyis ya gbɔnt ni.

³⁵ Bi yíe bɛ rí tɔ̀re kí cii niba ya tingi la, bɛ rí t̃i niire

bi'ciɛb idonbó; kime na kpɛ pii ní li lienh Kristo ya taanl ni.

³⁶ Bii Uwien ya gbɛr ñɛn' ninbi saan nɛ-ɛɛ? Ninbi baba nɛ cii' tù-uu? ³⁷ Unil maaleh ki teh u yé *Uwien ya ñɔbonsɔknl bii u maaleh ki teh *Mifuoñaanm te u'ni la, wɔ ní bɛnde kí ye n kele' nà nɔ yé Yonbdaan ya wɔbl nɛ. ³⁸ Unil wà ña tɔnge' nè la, Uwien mɔ ña ní tɔnge wɔ.

³⁹ N'yaabɛ, nɛn bo, cère mɛn ni'nun ní li món ní li sɔkndeh Uwien ya ñɔbon, ki la pien nil u la len lencɛnm. ⁴⁰ Ama ní li teh nibonn kɛ ni'donbó, ki la teh ñmɛrkñmɛrki.

15

Kristo ya mɛkrm bitɛnkpiib ni

¹ N'yaabɛ, n yíe ní tiere nɛ n là tɔke' nɛ tigbɛmɔnmɔnt tà, ni teke' tù, ki ñuuke tù mɔnmɔnm nnɔ nɛ. ² Ni ñuuke tù n là tɔke' nɛ tù ma bo la, tun bo nɛ ni li ñmɛre. Nnɔ ña ní la, ni teke' ki jin' fɛnm nɛ.

³ N là cii' nà nnɔ n cinde' ki tɔke' nɛ nɛn nɛ. Nɛn si: Ti'biere bo nɛ Kristo kpo'. Ní là kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ní lá li tien nnɔ nɛ. ⁴ Bi sube' wɔ, nɛ wienta daali u mɛkre' bitɛnkpiib ni. Ní là kele' *Uwien ya gbɔnku ni ki ye ní lá li tien nnɔ nɛ. ⁵ U cère' Pier* laa' wɔ, ni ya puoli bó nɛ u cère' bitondb piik nin bile nnɔ kɛ laa' wɔ. ⁶ Nɛ ki liɛbe' ki cère' u'panpaankaab mɔ taan' ki laa' wɔ ki gèbre' binib kobiiñun. Bi'ni bà yebe biɛ ki fuobe, nɛ biba mɔ kpo'-a! ⁷ U liɛbe' ki cère' Saak laa' wɔ, nɛ ki cère' bitondb kɛ mɔ laa' wɔ.

* 15:5 Liike 1:12.

⁸ Bi'kɛ yaam ti gɛ̀bre', nɛ u cɛ̀re' min wà te tɛn kibuk kà bi lɔ̀re' kɛ̀ nnɔ̀ mɔ̀ fɔ̀re' ki laa' wɔ̀. ⁹ Imà̀n, min nɛ yé *Yesu ya tondb kɛ ya gbaarkɛ. Ma kpɛ bɛ́ n̄ yin nni *Yesu ya tond mɔ̀nɔ̀n, kimɛ n là jɛ̀ndeh Uwien ya taanl yaab nɛ. ¹⁰ Ama Uwien ya juokm bo nɛ n ji te tɛn n te ma fɛnfennɔ̀ wuɔ̀ nɔ̀. U juoke' nni mijuokm ma nnɔ̀ ɲa juore' fɛnm. Ma juore' fɛnm, kimɛ n'gbɛnɛnt ben' lituonl ni ki cɛn' bi'kɛ. Na yé n taa' n'tiɛma tuɔ̀m nɛ ki sɔ̀n' lituonl nnɔ̀, n laa' Uwien ya juokm mà nnɔ̀ nɛ cɛ̀re' n sɔ̀n'. ¹¹ Tɔ̀, n̄i yé min nɛ bii bɛn nɛ tɔ̀ke' nɛ tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt la, ti'kɛ tɔ̀ke' nɛ tigbɛbaabt nɛ, nɛ ni teke' tun nɛ ki jin'.

Uwien li mɛkre bitɛnkpiib

¹² Tɔ̀, ti tɔ̀keh ki teh Kristo mɛkre' bitɛnkpiib ni nɛ. N̄i tien' mila n̄i'ni biba lienh ki teh bitɛnkpiib ɲa n̄ mɛkre? ¹³ N̄i yé bitɛnkpiib ɲa n̄ mɛkre la, Kristo mɔ̀ ɲa mɛkre' nɛ-a! ¹⁴ Kristo ɲa mɛkre' la, ti tɔ̀keh tigbɛmɔ̀nmɔ̀nt tà nnɔ̀ yé fɛnm nɛ, nɛ ni'tekjim mɔ̀ yé fɛnm nɛ. ¹⁵ Bitɛnkpiib ɲa n̄ mɔ̀nbe kí mɛkre la, n̄i wɔ̀ngɛh ki teh ti nɛndeh Uwien bo nɛ-a! Kimɛ ti lienh ki teh u mɛkre' Kristo nɛ, nɛ wa mɛkre' wɔ̀-a! ¹⁶ Tɔ̀, bitɛnkpiib ɲa n̄ mɛkre la, Kristo mɔ̀ ɲa mɛkre' nɛ-a! ¹⁷ Nɛ Kristo ɲa mɛkre' la, ni'tekjim yé fɛnm nɛ, nɛ ni juore' ki te ni'biere ni nɛ. ¹⁸ Nnɔ̀ la, Kristo yaab bà kpo' nnɔ̀ mɔ̀ juore' fɛnm nɛ. ¹⁹ N̄i yé ti ɲmɔ̀be lidɛndɛnl Kristo bo uɲɛndun wuu ni ya fuobm baba bo nɛ la, ti yé bicɛɛkɛdn̄b ki cɛn' binib kɛ.

²⁰ Ama imà̀n nɛ, Uwien mɔ̀nbe ki mɛkre' Kristo. Wɔ̀n nɛ yé unil wà kpiɛ' ki mɛkre' bitɛnkpiib ni, ki wuɔ̀n' ki ye bitɛnkpiib mɔ̀ lá li mɛkre. ²¹ Kimɛ unibaab bo nɛ mikuum baa', nɛ unibaab mɔ̀ bo

nɛ bitɛnkpiib li mɛkre. ²² Adam bo nɛ binib kɛ kpuokeh, nɛ Kristo mɔ bo nɛ binib kɛ li mɛkre. ²³ Ama wà kɛ nin u'sensien nɛ. Kristo nɛ yé unil wà kpiɛ' ki mɛkre'. U lá baa' la, binib bà yé u'yaab nnɔ mɔ li mɛkre. ²⁴ Ni ya puoli bó nɛ Kristo li gben nà ɲmɔbe ufaa kɛ ya bol nin nà ɲmɔbe mituɔm kɛ ya bol, kí taa libel kí jiin kí de u'Baa Uwien. Ugbengbenyo nínɔ. ²⁵ Kimɛ u li yé ubɛr nɛ kí tĩ baa uyo wà Uwien li cère wɔ ní tɛ u'nɛnnɛndb kɛ bo litaal. ²⁶ Mikuum nɛ yé unɛnnɛndfɔrkɛ wà u li gben u'gbɛr. ²⁷ Imòɛn, Uwien cère' u tɛ' nibonn kɛ bo litaal ɲɔ. Ama bi ye: «U tɛ' nibonn kɛ bo litaal la», nà yé u tɛ' Uwien mɔ bo nɛ, kimɛ Uwien nɛ cère' u tɛ' nibonn kɛ bo litaal. ²⁸ Uyo wà Kristo li yé uciɛn nibonn kɛ bo nnɔ, u ya yo nɛ wɔn Kristo wà yé Uwien ya Bijɛ nnɔ mɔ li jiin ticiɛnt kí de Uwien wà de' wɔ ticiɛnt nibonn kɛ bo nnɔ. Nnɔ nɛ Uwien li tùɛrɛ kí li yé ubɛr nibonn kɛ bo.

²⁹ Tɔ, maale mɛn kí liike binib bà cèreh bi siih bɛ Uwien ya ɲunm bitɛnkpiib ya taal ni nnɔ ya gbɛr. Nĩ yé bitɛnkpiib ɲa ní mɛkre la, nĩ li tore bɛ ba? Bitɛnkpiib ɲa ní mɛkre la, bɛ bo nɛ bi cèreh bi siih bɛ Uwien ya ɲunm bi'taal ni? ³⁰ Nĩ yé bitɛnkpiib ɲa ní mɛkre la, bɛ bo nɛ tinbi sɔnh itùon yà cèreh kinunbɔnk tuu ki bàareh tɛ? ³¹ N'yaabɛ, nĩ yé imòɛn nɛ, idaan kɛ mikuum kpàakeh nni nɛ. Nĩ liɛbe' ki ye imòɛn mɔ nɛ ki ye ninbi nɛ yé n'bo ijenjɛbn Yonbdaan *Yesu Kristo ya sɛn ni. ³² Nĩ yé n m̀àn' nin muwɛnbiimu Efɛs ya du bó inisaalyɛnmaale baba bo nɛ la, n kpɛle si ba? Nĩ yé bitɛnkpiib ɲa ní mɛkre la, cère mɛn tí li jinh kí ɲuh-a, kimɛ wenli ti li wun kpo-a!

³³ La cère mɛn uba ní lɛrɛ nɛ. «A tɔkeh nin

unibiere la, a'mo li ti gben ki saa ne.» ³⁴ Cuo men ni'ba ki la teh men biere, kime ni'ni biba na ben Wien. N len' na no ye ni'fe ne.

Ba li mekre ya gbenent li te ma bo

³⁵ Ama uba li fre ki niire ki ye: «Bitenkpiib li mekre mila bo? Bi mekre' la, bi'gbenent li te mila bo?» ³⁶ Ujor sin, a bule' nibonbuonn na kpo' la, na ri pe. ³⁷ Nibonbuonn na a bule' ne nno na ye ni pen' na nno, ni ye ni la li luron na nno ne. Nba la, a bule' iji ne, mitom la, tibontor. ³⁸ Ne Uwien cereh mibim ke peh mipiem u ye ma bo. Ne bim ke bim nin mipiem ne.

³⁹ Bonn ke bonn nin ni'gbenent ne. Binib ya gbenent te tu'ba ne, tiwent mo jaar tu'ba, inuon mo jaar tu'ba, ijen mo jaar tu'ba. ⁴⁰ Kutaaku bo ya bont te tu'ba, ne kitink bo jaar mo te tu'ba. Kutaaku bo jaar ya monbe nin kitink bo jaar ya monbe na te. ⁴¹ Uwien ya wien te u'ba ne, unmaal mo yu u'ba, inmaabii mo yu u'ba. Inmaabii monon ke ya wien na ke.

⁴² Bitenkpiib la mekre' la, ni li te nno ne. Bi sube' be nin tigbenent ta nno li bure ne, ama bi li mekre nin ta nno tun na ri bure. ⁴³ Bi subeh nin tigbenent ta nno na nmabe sel, bi li mekre nin ta nno, tun nmabe ukpieke ne. Bi subeh nin tigbenent ta nno na nmabe tuom, bi li mekre nin ta nno, tun nmabe mituom ne. ⁴⁴ Bi subeh nin tigbenent ta nno, tu ye tinisaalgbenent ne. Bi li mekre nin ta nno ye *Mifuoñaanm li de ta ne. Tinisaalgbenent te la, *Mifuoñaanm dienh ta mo te ne. ⁴⁵ Nen bo ne ni kele' *Uwien ya gbanku ni ki ye: «Adamkpiek

là yé unisaal nɛ,» ama Adamfɔrke† wɔn yé *Mifuoñaanm ya daan nɛ ki dienh limiɛl. ⁴⁶ Nà yé ti li kpiɛ kí li ηmɔbe *Mifuoñaanm dienh tigbenɛnt tà nnɔ nɛ. Ti li ηmɔbe tinisaalgbenɛnt nɛ kí yaan kí lá lɛ *Mifuoñaanm dienh tà nnɔ. ⁴⁷ Uwien là taa' titɛnt nɛ ki tien' unikpiɛk. U yé titɛnt nɛ. Unilie wɔn, wɔn ñɛn' paaki bó nɛ ki jiire' ní. ⁴⁸ Bi taa' titɛnt ki tien' unikpiɛk wà nnɔ te ma bo nnɔ, bà yé kitink bo yaab mɔ te nnɔ nɛ. Wà ñɛn' paaki bó ki jiire' ní te ma bo nnɔ, bà li yé paaki bó yaab nnɔ mɔ li te nnɔ nɛ. ⁴⁹ Ti naan unil wà bi taa' titɛnt ki tien' wɔ ma nnɔ, nnɔ nɛ ti lá li naan wà ñɛn' paaki bó ki jiire' ní nnɔ mɔ.

⁵⁰ N'yaabɛ, n ye í tɔke nà sɔ: nà ηmɔbe tigbenɛnt nin misɛm ηa í fre kí kɔ Uwien ya bɛl ni. Na li bùre nin nà ηa í bùre ηa í fre kí taan.

⁵¹ Cenge mɛn í tɔke nɛ tigbɛbɔlkaar tuba. Ti'kɛ ηa í kpo kí gben ama ti'kɛ ya gbenɛnt li lèbre nɛ. ⁵² Tigbenɛnt ya lèbrm nnɔ ηa í taande nǎ li tien tɛn bununbu ya kɛnbm nɛ uyo wà bi li piebe linatunfɔrkaarl nnɔ. Bi piebe' linatunfɔrkaarl nnɔ uyo wà la, bitɛnkpiib li mɛkre kí li ηmɔbe tigbenɛnt tà ηa í bùre, nɛ Uwien í lèbre ti'mɔ ya gbenɛnt. ⁵³ Kimɛ nǎ kpe tigbenɛnt tà li bùre nnɔ í kpende tà ηa ji li bùre nɛ, nɛ tà li kpo nnɔ mɔ í kpende tà ηa ji li kpo. ⁵⁴ Tigbenɛnt tà li bùre nnɔ lá kpende' tà ηa í bùre ηɔ tigbenɛnt tà li kpo mɔ kpende' tà ηa ji kpo la, nɛn daali nɛ nà kɛle' *Uwien ya gbɔnku ni nnɔ li tien. Nǎ kɛle' ki ye:

«Uwien faake' nin mikuum, ki gben' mi'gber.

⁵⁵ Mikuumɛ, a'faa ji te la?

† 15:45 Bi ye Adamfɔrke la, bi niireh Kristo.

Mikumε, a'lobpien ji te la?» ⁵⁶ Ibiere ne yé mikum ya lobbien, ne yiko bo ne ibiere ηmabe ti'bo mituam.

⁵⁷ Nin nen ke tí faare men Uwien, kimε wɔn ne dienh te ufaa kí ñε Yonbdaan *Yesu Kristo bo.

⁵⁸ Nen bo, n'yaab bà n yíe be, tũre men kí cuo kenken, kí cère ni'nun ní li mɔn Yonbdaan ya tuonl bo, ní li tuu ki sɔnh lè ki joh inun bó, kí li ben ki ye ni sɔnh ki dienh ti'Yonbdaan la, ni'tòntònkɔ ηa ní juore fɛnm.

16

Bi li taan ilike ma bo kí tore Kristo yaab bà te Yerusalem bó

¹ Tɔ, mipum mà ni li taan mè kí tore Uwien ya nib nnɔ ya gber wɔn, tien men ten n là tɔke' Kristo ya táan yaab bà te Galasi ki ye be ní tien ma bo nnɔ.

² Nawucu ke nawucu ya wenkpiεke ya daali*, ni'ni wà ke ní li boreh u laa' nà bo kí blinh u'den niba saan u'tuam kpε ma bo. Ni la li gu ní baa ηɔ kí yaan ní taan mipum nnɔ. ³ Ní gènde ni'ni biba, n lá baa' la, ní de be tiggɔnt, kí sɔn be, be ní taa ni taan' mipum mà nnɔ kí tí de Kristo yaab bà te Yerusalem ni nnɔ.

⁴ Ní kpε n'mɔ ní jo ni'bó la, n li tɔke nin be.

Pɔl bondeh isen ya jom

⁵ N maaleh ní ñε Maseduɔnn ne kí baa ni'saan, kimε n li cuon kí càare mi ya tinfɛnm ne. ⁶ Nba la, n li tien ni'saan iwenkàanke bii n li tien ni'saan kí tí gben tiwɔrcient ya yo ne, ηɔ ní tore nni n fre kí baa n joh nà bó. ⁷ Ma yíe miε bo n baa' ni'saan la,

* **16:2** Nawucu ya wenkpiεke ne ji yé Kristo yaab ya fofuordaali.

ń sere itàan bo ki gèbre', kime Yonbdaan tuo' la, n yíe ń tien ni'saan iwien ile ne.

⁸ Ama n li juore Efes ya du ni, kí tĩ baa Pantekot ya nacenku ya yo ne, ⁹ kime Uwien pekre' usen ki de' nni ń sɔn lituonciɛnl udu nnɔ ni nin binennendb yebe ma ke nnɔ.

¹⁰ Timote baa' ni'saan la, ní ñikn kí teke wɔ mɔnmɔnm, kí cère u'yɛnm ń li dɔ, kime u'mɔ sɔnh Yonbdaan ya tuonl ten min ne. ¹¹ Nɛn bo, uba la liike wɔ fɛnm. Ní tore wɔ, ɲɔ wɔ ń liebe ní n'saan nin uyɛnduɔn, kime n gu wɔn nin ti'ninjieɓ bitɔɓ ya liebm ní ne.

¹² Ti'ninjɛ Apolos wɔn, n tùɔre' ki sure' wɔ wɔ ń pĩere ti'ninjieɓ ni'saan, ama wa yíe wɔ ń baa ni'saan fɛnfennɔ wuɔ fiebu. U lá laa' usen la, u li baa ní.

Igbierfɔrke nin ifuonde

¹³ La gɔh mɛn, kí li faa mitekjim ni, kí li ɲmɔbe lifɛl, kí li faa. ¹⁴ Li teh mɛn tibont ke nin miyíem.

¹⁵ N'yaabe, n li liebe kí gbiere ne usen uba mɔ ni. Ni bɛn ki ye Sitefanas nin u'den yaab ne kpiɛ' ki teke' Kristo ki jin' nin Akayi ya tinfɛnm ya nib ke, ne ki taa' bi'ba ki de' Uwien ya nib ya torm. ¹⁶ Nɛn bo, li boh mɛn bi ya nib nin bà ke taakeh nin be ki sɔnh itùon nin inunmɔn nnɔ.

¹⁷ Sitefanas nin Fotunatus nin Akayikus ya baam là sɔnge' n'yɛnm. Na là te n'saan ma nnɔ, bɛn ne la lère' ni'lɛnl. ¹⁸ Kime bi là duɔn' n'yɛnm ki duɔn' ni'mɔ yaam. Li pèkeh mɛn bi ya nib. ¹⁹ Kristo ya táan yaab bà te niɛ saan Asi ya tinfɛnm ni nnɔ fuondeh ne. Akilas nin Prisil nin Kristo ya taanl ya nib bà taakeh bi'den nnɔ mɔ fuondeh ne mɔnmɔnm Yonbdaan ya yel bo.

20 Ti'yaab ke fuondeh ne. Ni'mo ri li fuondeh tob monmonm. 21 Min Pol nin n'yul ne kele' ifuonde yii no.† 22 Unil wa na yie Yonbdaan la, Uwien ri wie wo minum. Maranata! Ni'tingi si: Yonbdaan, den! 23 Yonbdaan *Yesu ri juoke ne. 24 *Yesu Kristo bo ne n yie ni'ke.

† 16:21 Ki ne Kugbonku kuu ya cinm ki la baa 16:20 Pol lienh ne uba kieh, ama won nin u'yul ne kele' migbiirm 21 ki ti baa' 24.

Uwien ya Jɔtiefɛnku ya gbɔnku
The New Testament in the Ngangam language of Togo
copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ngangam

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Ngangam

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30
